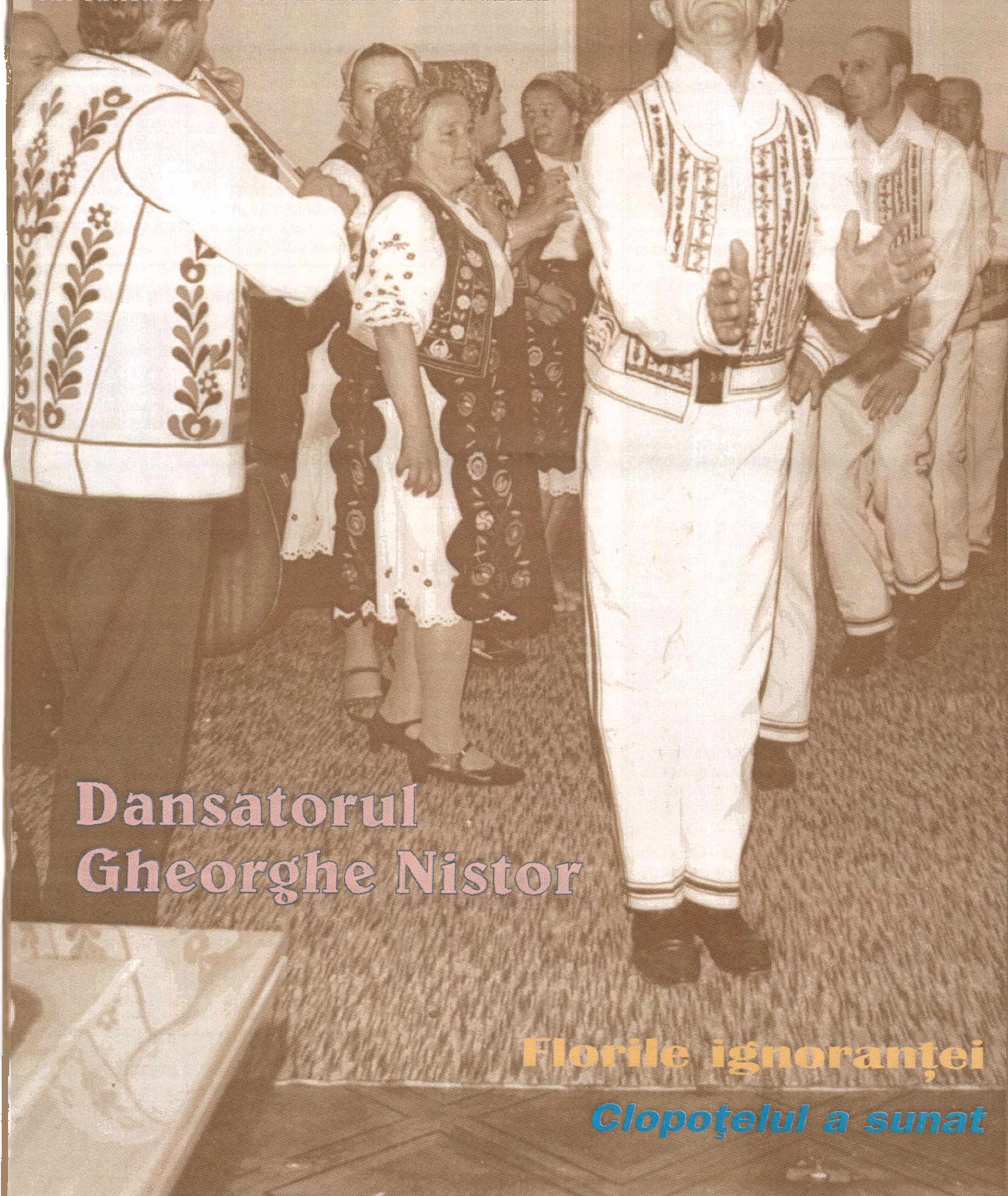

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

**Dansatorul
Gheorghe Nistor**

Florile ignoranței

Clopoțelul a sunat

CALENDAR ORTODOX

4 septembrie, luni – Sf. Sfințit Mc. Vavila, episcopul Antiohiei; Sf. Prooroc Moise
5 septembrie, marți – † Sf. Prooroc Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul
6 septembrie, miercuri – † Pomenirea minunii ce s-a făcut de Sf. Arhanghel Mihail în Colose
7 septembrie, joi – Înaintepăznuirea Nașterii Maicii Domnului; Sf. Mc. Sozont
8 septembrie, vineri – (†) Nașterea Maicii Domnului (Sfântă Măria Mică; Dezlegare la pește)
9 septembrie, sâmbătă – Sfinții și dreptii dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana
10 septembrie, duminică – Sf. Mc. Minodora, Mitrodora și Nîmfodora Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci; Ap. Gal VI, 11-18; Ev. Ioan III, 13-17; Glas 3; Voscr. 1

AGENDĂ

5 septembrie

1735 – s-a născut compozitorul german *Johann Sebastian Bach*.

1858 – s-a născut în Pleșești, județul Vaslui, *Alexandru Vlahuță*, poet, prozator și gazetar. Debută în 1879 cu un articol în ziarul „Dimbovița”, în anul următor cu poezii în „Lyra Română”. În general, cu o bună intuiție a cuvîntului, Alexandru Vlahuță este un epigon eminescian în poezie, prozator cu înclinații didactice, și un reprezentant al realismului pitoresc.

1997 – la vîrsta de 87 de ani, s-a stins din viață cea mai cunoscută misionară catolică, *Maica Teresa*. Călugărița originară din Albania a fost protectoarea și purtătoarea de cuvînt a săracilor. A vizitat de mai multe ori atît Ungaria, cît și România.

6 septembrie

1817 – se naște, la Iași, *Mihail Kogălniceanu*, personalitate politică de primă mărime, unul dintre făuritorii României moderne, istoric, orator, ideolog literar, scriitor. Este primul istoric român modern și primul editor al cronicilor moldovene.

1819 – se naște, la București, *Nicolae Filimon*, întemeietorul romanului românesc, autorul primului roman autentic din literatura română, *Ciocoli vechi și noi*.

1987 – s-a stins din viață muzicantul *Teodor Covaci* din Micherechi, distins cu premiul „Maestru al Artei Populare”.

1997 – *Funeraliile prințesei Diana*, cele mai grandioase pe care le-a cunoscut Marea Britanie, au fost urmărite pe străzile Londrei de aproximativ două milioane de oameni, iar în lumea întreagă de zeci de milioane de telespectatori. La 3 septembrie, Senatul Statelor Unite a votat în unanimitate declararea zilei de 6 septembrie zi națională de recunoaștere a eforturilor depuse de Lady Di în scopuri umanitare.

7 septembrie

1850 – s-a născut, la Roman, chimistul și medicul *Constantin Istrati*, unul dintre fondatorii școlii românești de chimie.

8 septembrie

Nașterea Maicii Domnului sau Sfînta Maria Mică.

Această zi este hotărâtă verii în calendarul astronomic popular. Astăzi se închide pămîntul pentru șerpi, șopîrle și gîndaci. Tot în această zi se schimbă pălăria cu căciula. Incepe bătuțul nudilor și culesul ierburilor de leac. Se crede că în această zi, cel care nu au copii e bine să meargă la biserică și să se roage, precum Ioachim și Ana, pentru că Dumnezeu le poate îndeplini dorința.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Gheorghe Nistor dansează solo la un spectacol din anii '70

Școală românească cu tricolor maghiar

De acum înainte, pe clădirile publice din Ungaria trebuie să fie arborat în permanență tricolorul statului maghiar. Decretul Guvernului cu privire la folosirea obligatorie a stindardului în culorile roșu-alb-verde stabilește că drapelul trebuie să fie mereu pe clădirile publice de stat, inclusiv pe clădirile consiliilor locale, precum și pe instituțiile acestora. Tricolorul trebuie în permanență îngrijit și primit cel puțin din trei în trei luni, schimbat cu unul nou, la cel mult un an după prima folosire. În caz că drapelul supus vitregiilor meteorologice se deteriorează în așa măsură,

încît acest lucru devine vizibil de la distanță, acesta trebuie schimbat fără întârziere. Decretul stabilește și parametrii tricolorului care trebuie să fie arborat în permanență pe clădirile publice din țară. Reglementarea a intrat în vigoare la 20 august 2000. Respectarea celor stabilite prin decretul guvernamental va fi controlat de către Inspectoratul domeniului public, iar acolo unde nu există această instituție, de către notar.

Producția de stindarde a diferitelor firme din țară, profilate pentru confecționarea drapelului cu cele trei culori naționale ale Ungariei a crescut la o

cotă neașteptată. Cantitatea cea mai mare de stofă pentru tricolor se importă acum din Germania, după ce fondurile din Austria nu mai fac față comenzilor negustorilor din Ungaria.

Obligativitatea împodobirii permanente a clădirilor publice cu tricolorul maghiar privește și școlile românești din țară, după ce ele sînt administrate de către autoguvernarile locale. Nu este însă interzis ca la aceste instituții, pe lângă tricolorul maghiar, să fie arborat și drapelul național al comunității, ca simbol al grupului etnic pe care instituția respectivă îl reprezintă. Informația Foala

Motto-ul
săptămînii:

„Cît de mult se deosebesc românii unii de alții în ceea ce privește felul de a gîndi, de a simți și de a vorbi, cît de anevoie se înțeleg între dînșii și cît de greu e a-i face să lucreze împreună.” Ioan Slavici

Concurs
pentru sprijinirea
cercetărilor

Ministerul Învățămîntului a publicat un concurs pentru subvenționarea cercetărilor, care pot contribui la dezvoltarea învățămîntului de minoritate. Pot concura instituții de cercetare ale minorităților, autogovernări pe țară, catedre și organizații sociale ale minorităților. Dosarele vor fi înaintate pînă la data de 15 septembrie, pe adresa: 1054, Budapesta, str. Szalay nr. 10-14.

Noi numere
de telefon
la Radio Seghedin

S-au schimbat numerele de telefon ale Redacției Românești a Radiodifuziunii Maghiare. Numerele noi, prin care poate fi contactată direct redacția programelor zilnice în limba română din Seghedin sînt: 62/554-832, 62/554-839, fax: 62/554-803. Corresponzențele radiofonice se înregistrează la numărul: 62/554-838, iar centrala studioului răspunde la telefonul: 62/554-800.

În Piața României din Montreal
va fi ridicat un bust al lui Mihai Eminescu

Primarul orașului Montreal *Pierre Bourque* a transmis un mesaj la București, exprimîndu-și dorința de colaborare și de înfrățire a celor două orașe. La o serbare de la sfîrșitul lunii iulie, în timpul vizitei ministrului român de cultură *Ion Caramitru*, efectuată în Statele Unite și Canada, *Pierre Bourque* și-a exprimat mulțumirea pentru societatea românească din Canada și în special din Montreal pentru contribuția pe care românii au avut-o, de-a lungul timpului, la dezvoltarea orașului. „M-am bucurat mult, trăind momente de mîndrie națională, auzind că românii sînt văzuți ca o forță într-un oraș atît de mare”, a afirmat *Ion Caramitru*. Ministrul Culturii a remarcat că în piața care poartă numele României la Montreal va fi ridicat un bust sau o statuie a lui Mihai Eminescu.

După ziarul „Cotidianul”, București

Radio România Internațional

Ascultați-ne, pentru a vă asculta!

Serviciul Român al Radio România Internațional vă oferă, în fiecare zi a săptămînii, emisiuni în direct la care sînteți invitați de onoare; știri, note și corespondențe din actualitatea internă și internațională, precum și rubrici complexe despre problemele românești.

Cîteva titluri de programe: *Unde ești?* – program interactiv, la sugestia ascultătorilor din străinătate, prin intermediul căruia pot fi regăsite rudele și prietenii din România; *România în pragul mileniului III*; *Punctul pe I* – talk-show realizat cu analiști politici și ziariști despre realitatea românească; *Unda românească* – duplex internațional cu posturi de radio care au emisiuni în limba română; *Destine românești*; *În direct România*, *În direct lumea românească* – program realizat special pentru mediatizarea problemelor românilor din străinătate și modului în care instituțiile din țară se implică în rezolvarea lor; *Români dincolo de orice frontiere* – program special de prezentare a asociațiilor românești din lume; *Revista religioasă a românilor de pretutindeni*.

În Ungaria emisiunea în limba română a RRI se poate prinde zilnic între orele 12.00-14.00 (11.810, 15.390, 17.770 kHz) și 22.00-23.00 (11.830 și 15.405 kHz). Adresa de Internet a RRI: www.rri.ro.

Să ne amintim...

Dansatorul Gheorghe Nistor

De 13 ani trăiește singură. După numai o lună de boală, mult iubitul soț și-a părăsit tovarășa de viață, care l-a fost consoartă și parteneră la dans. Împreună au obținut cele mai mari succese, au descoperit lumea, au legat prietenii pe viață. EA a fost întotdeauna ca umbra LUI. De 13 ani însă, numai ea ne mai poate povesti cum a fost când pentru prima dată au primit invitație din partea unor dansatori renumiți să-l învețe pe aceștia dansurile miche-rechene, când au explicat acești pași celor mai cunoscuți coreografi din țară și din străinătate, când au pornit în turnee în Suedia, Franța, Spania, Statele Unite etc.

Maria Nistor, nană Mărluță, cum este cunoscută de consăteni, evocă și acum cu mare dragoste momentele de la festivaluri din țară și străinătate, unde a participat cu soțul **Gheorghe Nistor (1922-1987)**, dansator distins cu premiul Maestru al Artei Populare.

– Știu că nu este o aniversare rotundă, dar cred că nu ajunge să ne amintim numai la 5 sau 10 ani

„highidușul” au murit la numai câteva zile unul de altul – dar eu și acum, în fiecare săptămână, mă

de bace Gyuri, dansatorul cunoscut și recunoscut din Micherechi. Ce credeți despre asta?

– S-a ținut un program cultural în memoria soțului meu și a muzicantului **Teodor Covaci** încă la un an de la moartea lor, în 1988, și apoi la aniversarea de 10 ani. Poate că ar fi bine dacă cei care l-au cunoscut și-ar aminti de el, – sau de ei, căci dansatorul și

duc la mormântul lui. Mulți dintre prietenii noștri pe care i-am cunoscut în cursul festivalurilor, spectacolelor, mă caută des, îmi trimit scrisori. Și din străinătate primesc vederi și scrisori, chiar și după atîția ani.

– Vă mai aduceți aminte și acum de țările în care ați fost împreună, de oamenii pe care i-ați cunoscut?

„Sîntem mîndri de ei, îi cinștim și acum, cînd numai prin comemorarea amintirii lor le mai putem trimite mesaj de recunoștință: datorie morală pentru binefacerea de a ne onora cu satisfacții sufletești și cu valorile nemuritoare, „înrădăcinate” în conștiință conștientă.”

(Alexandru Hoțopan)

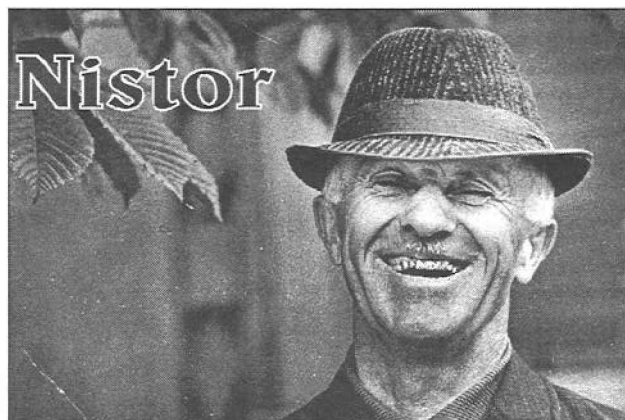
– Foarte des mă uit la fotografiile pe care le-am făcut, citesc scrisorile, și îmi vin în minte foarte multe lucruri. Cu toate că sînt deja de 74 de ani, nu am uitat numele prietenilor, monumentele, bisericile pe care le-am văzut, popoarele pe care le-am cunoscut. Mie cel mai mult mi-au plăcut spaniolii. Cred că ei sînt oameni cu mult mai prietenoși decît alții.

– Tinerii de peste 20 de ani, care dansează în echipa adulților, încă l-au putut cunoaște, l-au mai putut vedea dansînd pe bace Gyuri. Dar cei care, de exemplu, azi sînt de numai 13 ani, copii la școala generală, oare ce știu ei despre bace Gyuri?

– Cred că nimic. Și acestai păcat. Oricum, el a făcut foarte mult pentru ca dansurile din Micherechi să fie cunoscute și recunoscute de cît mai mulți. Cred că ar merita acest lucru, în primul rînd de la consăteni.

– Cum a fost bace Gyuri?

– Cel mai nimerit este pe acele fotografii, unde zîmbește. Așa a fost el:

întotdeauna vesel, zîmbitor, mai ales printre copii s-a simțit bine. I-a plăcut că am călătorit prin lume, că am cunoscut mulți oameni. Foarte ușor și-a făcut noi prieteni, care l-au iubit... Unii nu m-au iertat că nu l-am înștiințat că este bolnav... Dar nici el n-a crezut că va părăsi lumea asta... Era duminică seara, pe la ora 6.00... Avea numai 65 de ani...

Gheorghe Nistor s-a stins din viață la 30 august 1987. În duminică următoare, deci la o săptămînă, a trecut la cele veșnice și muzicantul și prietenul **Teodor Covaci**, Delea. În numărul următor ne vom aminti de „highidușul” miche-rechean.

Eva Iova

(Mulțumim nanei Mărluță că ne-a pus la dispoziție fotografiile.)

Florile ignoranței

Bustul ridicat în centrul comunei Micherechi în memoria Sfântului Ștefan, primul rege al ungarilor în Bazinul Carpatic, poate fi conceput fie ca o floare a ignoranței, fie ca o neghină a conștiinței naționale – două laturi ale aceleiași file. În caz că este vorba de neștiință, calea-valea. Privită din perspectiva conștiinței naționale, chestiunea este mai delicată, deoarece se implică, vrînd-nevrînd, politicul, care scoate la iveală avalanșa unei politici naționale falimentare: atît o nepăsare uluitoare din partea conducerii satului față de propriile sale valori naționale, cît și o încălcare grosolană a politicii statului ungar față de naționalități. Iată cîteva considerații.

Prin dezvelirea bustului cu pricina s-a creat o situație ciudată, bizară, care o să stîrnească multe discuții penibile și inutile. Explicația este cît se poate de banală. Comuna Micherechi este o localitate cu o populație (aproape) pur românească, fapt cu care ne place să ne mîndrim, ducînd acolo mulți oaspeți maghiari și, mai ales, români, de obicei demnitari, care ne vizitează țara. Vor fi întîmpinați de acum înainte de Ștefan cel Sfînt... Tot spre întemeierii statului ungar (un fel de memento) își vor ridica fruntea zi de zi românii din localitate, făcîndu-și, probabil, cruce înainte de a intra în biserica lor. De ce li s-a făcut românilor din Micherechi această figură? Cum o să fie explicat acest act de încălcare a toleranței propovăduite de însuși Ștefan cel Sfînt? Cum o să fie convinsă opinia publică că nu este vorba despre o idee sugerată sau impusă „de sus”?

Așa ceva ar fi, evident, un nonsens, din moment ce Constituția, Legea minorităților, manifestările politicienilor contrazic orice speculație în acest sens. Recent, cu prilejul unei vizite efectuate la Micherechi, însuși premierul țării i-a îndemnat pe românii de acolo să-și păstreze limba, cultura, tradițiile, căci numai în acest fel pot rămîne buni cetățeni maghiari și buni ro-

mâni deopotrivă. De ce nu profităm de aceste posibilități?

În ultimă instanță, este vorba de o ignoranță politică și de o lipsă de competență în „gestionarea” unei localități de naționalitate, de incapacitatea de a se pronunța, pe temeiul unei cunoașteri adînci a problemei în discuție. Cei în cauză habar n-au ce anume ar trebui făcut în practică pentru păstrarea identității. Chiar dacă cazul micherechenilor nu este, din păcate, un unicat, cert este că ei au scăpat un prilej care rareori i se dă unei comune mici, și anume de a realiza, în baza condițiilor pe care le asigură statul ungar, ceva ce este nu numai frumos și durabil, ci și românesc, contribuind astfel la îmbogățirea zestrei noastre culturale. Asta le sugerează, le „suflă” politica, de sus pînă jos, nu numai pentru că așa e firesc și corect, ci pentru că numai astfel poate fi aplicată „legea”, la propriu și la figurat. Mesajul acestei „legi” (naturale și oficiale) nu a fost receptat și aplicat cu eleganța cuvenită de conducerea locală, care se autodefinește ca o *autogovernare românească locală*. Atîta-i tot, căci s-a defectat receptorul, căci nu îmi vine să cred că avem de-a face cu un demers conștient.

Să nu fiu greșit înțeles. Cei care au decis așa, nu au comis nici un păcat, în sensul juridic al cuvîntului, iar a li se face reproșuri, post festa, nu are nici un rost. Ceea ce este un fapt dureros și dă de gîndit: unica comună românească din Ungaria nu are o autogovernare românească, o autoconducere care gîndește și simte românește. Nu e păcat?

Gh. Petrușan

Nouă directoare în fruntea școlii românești din Bătania

Iulia Olteanu

În ziua de 27 iulie 2000, consiliul orășenesc din Bătania a convocat o ședință, în cadrul căreia a fost acceptat dosarul de concurs al profesoarei Iulia Olteanu, pe postul de director la școala românească din Bătania. Iar în ziua de 1 august, directoarea Iulia Olteanu a și ocupat postul de director.

– Ce legătură ai avut în ultimii ani cu școala din Bătania?

– Cînd am lucrat la Institutul pedagogic județean, deseori am vizitat această școală, iar în anul trecut am fost directoarea adjunctă a acestei instituții. În această perioadă am adunat multe experiențe. Am cunoscut copiii și corpul profesoral, cu care am lucrat în bună înțelegere. Așadar, pot spune că cunosc majoritatea problemelor din această școală și sînt sigură că aceste probleme, cu ajutorul corpului didactic, le vom rezolva.

– Știi la ce te-ai angajat? Ce scopuri ai pentru viitor?

– În șirul anilor am adunat multe experiențe pedagogice, pe acestea doresc să le folosesc în practică. Dorim să menținem și să dezvoltăm învățarea limbii române și să întărim colectivitatea românească din Bătania. Mă bucur în primul rînd pentru activitatea școlară, dar nu evit legătura cu comunitatea românească din oraș. Cu ajutorul acesteia aș vrea ca copiii școlii să păstreze tradițiile locale pe care le mai avem.

– Ce greutăți aveți?

– Atunci cînd te angajezi să conduci o instituție, nu poți să ocolești problemele, căci cu ele te întîlnești zilnic. Unele sînt mai mici, iar altele mai mari. Avem probleme financiare, avem probleme concrete, legate de învățămînt, de conținutul învățămîntului. Trebuie să stabilim legături cît mai strînse cu părinții. La această problemă sînt foarte receptivă, căci colaborarea stă la baza mun-

cii noastre, adică fără părinți nu putem avansa. Eu mă voi adresa părinților, voi cere ajutorul lor, și voi fi receptivă la problemele lor.

– Cum s-a modificat corpul profesoral?

– Personalul didactic l-am preluat așa cum a fost și pînă acum. După ce îi cunosc pe acești colegi de un an, ba și mai de demult, i-aș putea caracteriza pe toți: este o colectivitate bună, care își dă toată silința, ca și școala românească din Bătania să corespundă cerințelor

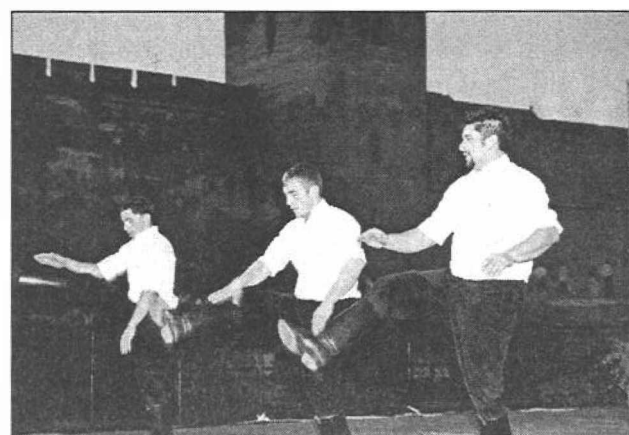
învățămîntului de azi. Totuși, luînd în considerare vîrsta și componența corpului profesoral, pe parcurs va fi nevoie ca pe cei care au ajuns la vîrsta de pensie să-i înlocuim cu cadre noi, cu tineri.

– Știi deja cîți copii s-au înscris în anul acesta?

– S-au prezentat mai mulți copii ca în anii trecuți. Anul școlar îl vom începe cu 60 de elevi, iar în grădiniță se vor înscrie 27-28 de copii. Cei 60 de elevi vor fi instruiți și educați de 11 cadre didactice.

Deci, doamna Iulia Olteanu începe un an școlar nou, într-o „distribuție” nouă. Face naveta între Giula-Bătania cu autobuzul, ceea ce nu e prea comod. Dar directoarea e optimistă: are încredere în colegii ei și e convinsă că va putea mobiliza și românimea din oraș, împreună cu care vrea să îmbunătățească nivelul și efectivul școlii.

Șt. Oroian

Dansatorii din Micherechi pe scena de pe Lacul Cetății din Giula

Un sfîrșit de vară încărcat

Sfîrșitul verii este foarte bogat în invitații pentru dansatorii din Micherechi. Pe 19 august, Echipele păstrătorilor de tradiții „Gheorghe Nistor” au evoluat pe scena de pe Lacul Cetății din Giula, în cadrul festivalului folcloric internațional. Cu o zi mai tîrziu, tinerii au prezentat dansuri autentice în fața publicului micherechean, cu ocazia serbării milenare din sat. Dansatorii se pregătesc acum pentru un spectacol care va avea loc la Cenadul Unguresc, în ziua de 15 septembrie, cu ocazia zilei sătești. În a doua parte a lunii septembrie, după cum ne-a informat Mihai Ardelean, directorul Căminului Cultural din Micherechi, tinerii dansatori vor petrece patru zile de vacanță în România, la Moneasa.

E. Iova

Gînduri pe marginea unei călătorii în Germania

Specialiștii în economie, politicienii, oamenii de afaceri din Ungaria mereu ne încurajează, cît de bine o să ne fie dacă țara noastră va fi membră a Uniunii Europene. Visăm la un nivel de trai mai ridicat, la salarii mai mari, la condiții mai bune de muncă. Ne imaginăm că în concediu ne vom putea permite împreună cu familia o excursie, să zicem, la Marea Mediterană, fără ca în întregul an să ne gîndim la faptul că trebuie să facem economii. Nu cumpărăm pantofi sau haine de calitate, parfum scump, praf de spălat scump etc., ca să putem plăti cheltuielile de călătorie, cazarea și mîncarea în Elveția, Franța sau Germania. Pentru că oricum socotim și privim problemele, marea majoritate a locuitorilor Ungariei, în zilele noastre, din păcate, nici atîta nu-și poate permite! Omul de rînd se bucură dacă își poate împărți salariul, ca să-i ajungă pînă luna următoare! Ei, și pînă nu vezi lumea dincolo de Hegyeshalom sau Mosonmagyaróvár, zici că merge și așa, pentru că în țările învecinate cu Ungaria viața e și mai grea...

Iar dacă situația e așa, se pune întrebarea: încotro Ungaria? Oare sîntem chiar la pragul Uniunii Europene?

Cred că a atinge acel nivel de trai, de care se bucură la ora actuală, de exemplu, austriecii sau germanii, Ungaria mai are cel puțin 20-30 de ani. În primul rînd trebuie schimbată concepția în conducerea țării, pentru că așa cum spune și proverbul, foarte banal, dar adevărat și mai bine nu se poate formula: „De la cap se împute pește”. Nu trebuie maimuțărit Occidentul (Universitas, despăgubiri, impozit, asigurări de sănătate...), ci conform posibilităților noastre proprii să fie adoptate în Centrul Europei legi, decrete guvernamentale și dirijată întreaga economie a Ungariei. Politicienii, economiștii poate vor spune că în acest fel în veci nu vom deveni membru deplin al Uniunii Europene. Dar cred că nici ridicarea continuă a prețurilor nu va duce departe. (Prețurile alimentelor, ale îmbrăcăminte etc. din Ungaria sînt identice cu cele din Germania!) Pentru

că în aceeași proporție ar trebui ridicate salariile, bursele și pensiile! Atunci poate profesorul ar preda cu mai mare elan, medicul s-ar simți jignit dacă i s-ar oferi pentru o consultație sau operație zeci de mii într-un pliculeț, artiștii nu ar fi nevoiți să accepte turnee în străinătate, studenții nu s-ar duce noaptea la muncă sau nu ar lipsi de la cursuri pentru a lucra, ca să-și poată plăti taxa de școlarizare, cazarea, masa, iar pensionarii și-ar putea permite cîte-un concert, un spectacol de teatru...

La Hévíz sau la Giula există posibilitate pentru diferite tratamente la băile termale. Dar oare cînd vor fi organizate pentru oaspeți programe culturale? Cînd vor asculta medicii, surorile, toate problemele pacientului, cu zîmbetul de față? Cînd ne va saluta și ne va mulțumi vînzătoarea de la magazin că am trecut și pe acolo? Care chelneriță va asculta povestea lungă a unei bunicuțe de 80 de ani care vorbește mult și plictisitor? Unde primesc prioritate pietonii și cicliștii la trecerea de pietoni sau pe drumuri? Cînd vor fi îngrijite în așa fel străzile, mediul înconjurător, ca să-ți faci plăcere să te plimbi în oraș și să nu dai de gunoi în drum? Arhitectura secolului trecut și a prezentului, cînd va fi aranjat în așa fel, ca să nu simți acea diferență de la cer la pămînt? Cînd vom recunoaște și aprecia reciproc munca celui alt, indiferent de naționalitate sau religie?

Astea sînt doar cîteva fapte, exemple, care în Germania se practică și funcționează de zeci de ani. În această ordine, disciplină, liniște te simți „om”. În asemenea condiții se poate atinge vîrsta de peste 90 de ani sau poți crede despre o bătrînică de 83 de ani că are abia 60. Iar cînd nu-ți place sortimentul de la magazinele din orașul în care stai, poți să pomești la drum cu bicicleta spre orașelul învecinat, însoțit fiind de o natură pitorească, pe lîngă un pîrîu, în care rătuștele și peștișorii săltăreți se joacă, din codru îți cîntă păsărele, iar dealurile te invită la aventuri...

Anamaria Brad

Căldură mare, bucurii pe măsură

Bătania să ia drumul munților din România, în speranța că vor da de răcoare. A fost un drum care a totalizat 1700 km, cu întâmplări frumoase, vizite la mănăstiri și obiective turistice.

Grupul a fost cazat permanent la hotelul „Flora” din stațiunea Geoagiu-Băi, unde în fiecare zi i s-a servit micul dejun și cina, deoarece plecam

Platforma Straja din Paring, lacul de acumulare Zlata din Retezat, rezervații și parcuri dendrologice. Sus pe munte, la Cîinel, grupul a fost servit cu specificul local numit „vijle” – cîmăciori condimentate, în ambianța naturii și a unor instrumentiști de muzică populară. Seara, după cină, patronul hotelului ne-a pus la dispoziție piscina cu apă termală.

Toată lumea s-a simțit bine, am regretat scurtearea timpului și de pe acum ne gîndim la viitoarea excursie.

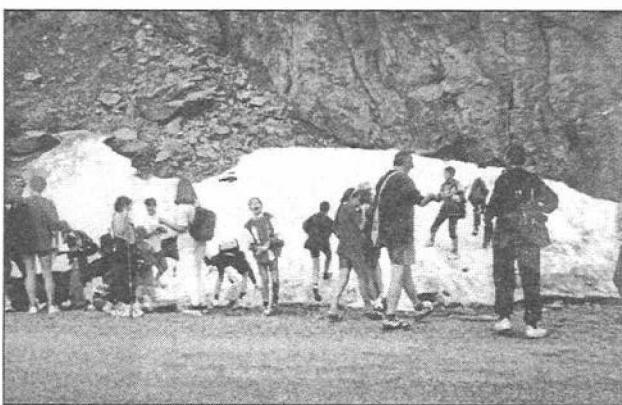
Și pe această cale, Parohia Ortodoxă Română și Asociația Românilor din Bătania mulțumește Fundației Publice pentru Minorități, care prin ajutorul acordat a achitat transportul grupului, ajutor fără de care, poate, nu am fi putut suporta cheltuielile pentru această minunată excursie de neuitat.

CIM

În tabără la Voinița

Între 31 iulie și 6 august, copiii și profesorii școlii generale din Leucuș haz au fost într-o tabără la Voinița, în România. Școala din Leucuș haz are de opt ani legături prietenești cu școlile din Curtici și Dorobanți. În fiecare an se organizează tabere în ambele țări. În anul trecut, copiii și-au ridicat corturile în Visinyoc, iar în anul viitor vor pleca la Eger.

De această dată, cei 18 copii și 3 profesori au făcut multe excursii pe valea Oltului, în jurul lacului Vidraru, au vizitat mănăstirea Cozia. Și în plină lună august, copiii noștri s-au jucat cu bulgări de zăpadă în munții Făgăraș. În timpul zilelor de tabără au făcut drumeții de circa 40 km.

– Nu a fost zi să nu ne întorcem acasă cu febră musculară, dar în a doua zi am început-o din nou. Seara pe nimeni n-a trebuit să legănăm în somn – îmi explică președintele autoguvernării românești locale, Gheorghe Santău.

– Cine i-a ajutat pe cei

din Leucuș haz în organizarea taberei?

– În primul rînd, colegii din Curtici și Dorobanți. Iar cheltuielile a doi copii români, care sînt cei mai talentați, le-a plătit Autoguvernarea românească din Leucuș haz.

– Ce fel de programe ați mai organizat în afara excursiilor?

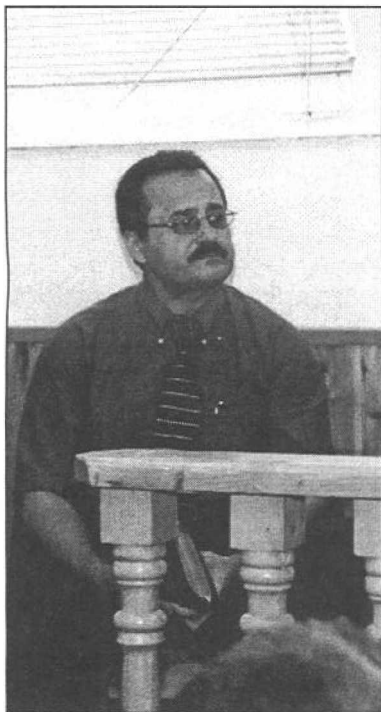
– Am avut un bal mascat, la care toată lumea s-a îmbrăcat în haine și cu măști interesante. În penultima seară am organizat și o discotecă în tabără. Toți copiii s-au simțit foarte bine – am aflat de la doamna Dorkóné Nyári Ilona, directoarea adjunctă a școlii.

Ioan Cozma

Invitație la studii la Universitatea „Emanuel” din Oradea

Universitatea „Emanuel” din Oradea are un trecut de aproape 10 ani. Cu două săptămîni în urmă decanul facultății teologice dr. Emil Bartoș a fost invitatul Bisericii Baptiste din Micherechi. Pentru a oferi tinerilor credincioși o direcție în continuarea studiilor, l-am rugat pe domnul Bartoș să prezinte această instituție.

– Pînă acum am fost Institut Biblic, însă în anul acesta dosarul de acreditare a trecut prin mai multe comisii importante ale țării, iar din toamnă funcționăm ca Universitatea „Emanuel”. Toate acestea, pentru că avem două facultăți: teologia pastorală și acum doi ani s-a înființat și facultatea de management – bazat pe principii creștine – anul acesta va intra cea de-a treia secție, se pare cu succes. Un element foarte important e că această universitate este singura universitate evanghelică acreditată în Europa. În prezent, școala are în jur de 500 de studenți. În cadrul facultății teologice avem patru secții: cea de teologie baptistă pastorală, cea de muzică bisericească, o secție de asistență socială și una de litere, care sînt însă partea universității de stat din Oradea. Se prevede că din anul acesta și noi vom avea asistență socială a teologiei baptiste. Avem 40-50 de studenți străini, cei mai mulți din Republica Moldova, dar avem și din Ucraina, Rusia, Siberia, Albania,

din Ungaria, chiar și din Statele Unite. Studenții sînt selectați printr-un examen de admitere. Se dă o probă de interviu: întrebări din mărturisirea de credință și un examen de cunoștințe biblice. La secția de teologie pastorală primim doar candidați care sînt membri botezați în bisericile evanghelice cel puțin de doi ani, aceleași condiții sînt valabile și pentru celelalte secții. Firește îi așteptăm și pe tinerii din Ungaria, mai ales din această zonă, apropiată de graniță. Urmează doar să treacă aceste probe. Firește, cu cei din străinătate sîntem puțin mai îngăduitori!

– Pe lângă aceste probe, ce li

se mai cere în plus studenților străini?

– Recomandarea bisericii este o condiție importantă, iar dacă noi considerăm că au chemarea de-a lucra ori în pastorală, ori în alt domeniu, dau examenul sus-amințit. Candidații străini sînt admiși și peste numărul de locuri pe care le avem. Anul întîi la teologia pastorală este absolut pe gratis. După primul an studenții trebuie să dovedească că merită aceste burse și vor fi răsplătiți în funcție de mediile pe care le au. De obicei tinerii care nu cunosc limba română vin la un an pregătitor, care este tot pe gratis. Ei au un profesor care se ocupă în fiecare zi în mod special patru ore cu ei. La sfîrșitul anului dau un examen de limbă, dacă-l trec, sînt admiși să dea examen în toamnă la secția la care vor să participe. Dacă vedem că studentul nu poate să-și suporte cheltuielile, îi venim în ajutor.

– Dacă ne-ați spune cîteva cuvinte despre componența corpului didactic al universității?

– Conform legii, 70% din cadrele didactice ale unei școli acreditate din România trebuie să fie români, 30% pot să fie străini. Așa avem și noi în fiecare an pe lângă profesorii români, și profesori invitați din străinătate, marea parte a lor din Statele Unite, de la școli evanghelice creștine. Sîntem interesați de cadre didactice cu experiență pastorală, deci să aibă o activitate în biserică, pentru că ei trebuie să dea un model. La ora actuală, universitatea are ca rector pe fratele Paul Negruț, pastorul Bisericii Baptiste „Emanuel” din Oradea, doctor în teologie la universitatea „Brunel” din Londra. Mai avem profesori români care și-au făcut doctoratul în străinătate și s-au reîntors în țară. După zece ani grei de încercări, cred că școala s-a pus pe picioare.

A. Brad

FII CA ISUS!

„Noi toți privim cu fața descoperită, ca într-o oglindă, slava Domnului și suntem schimbați în același chip cu al Lui, din slavă și slavă, prin Duhul Domnului” (2 Cor. 3:18).

Există o întîmplare antică în care se spune despre o fată de la țară, din Grecia, că ar fi venit la Atena și s-ar fi dus la Areopag, unde a rămas fascinată

de frumusețea statuii Afroditei lui Fidias. Era atât de dulce zeita aceea a frumuseții, erau atât de delicate trăsăturile ei! Așa ceva nu se mai văzuse, iar fata aceea a rămas în extaz și s-a uitat cum e părul zeiței și a început să și-l aranjeze și ea la fel. S-a uitat la modul în care îi erau veșmintele și și le-a făcut aidoma. Zi de zi mergea acolo și mereu-mereu se uita la statuie. La un moment dat, oamenii au observat că s-a întîmplat ceva ca o minune: trăsăturile fetei acelei fete începuseră a semăna cu trăsăturile statuii. Era atîta dragoste, atîta farmec, încât totul s-a transformat la fata aceea după modelul ei. Ca o oglindă ea a reflectat frumusețea statuii.

Aceasta este o pildă pentru noi. De acum înainte, noi suntem îndrăgostiți de Domnul Isus și noi reflectăm frumusețea Lui. Noi suntem făcuți ca o oglindă. Uitați-vă la un copil și veți vedea cum copiază atitudinea lui atitudinile mamei sau ale tatălui. Priviți la o soție și veți băga de seamă că treptat-treptat ea devine imaginea soțului ei iubit. Noi suntem oglinzi ca să reflectăm ceea ce iubim.

Ai înțeles, dragul meu? Reflec-tăm ce iubim și ce admirăm. Iată de ce, în chip suprem, viața noastră depinde de relațiile noastre cu Domnul Isus. Dacă-l iubim tare, dacă-l privim cu neașă, dacă suntem fascinați de El, dacă în fiecare zi coabităm cu El, dacă zi de zi ne scaldăm în dragostea Lui, atunci sigur, treptat-treptat reflectăm chipul Lui.

Iată la ce suntem noi chemați! Domnul să ne ajute!

Pastor Daniel Burtic

Daniel Brânzei

Nădejde

Gîndesc ades în cumpăna-nserării

La ziua care moare înc-o dată

Și mă întreb: „E oare-a înnoptării
Izbîndă? Cerul n-are leac?”

„Atunci cînd ura biruit-a firea

Și cînd prăpădul noaptea și-a întins,

Nu-i întrupare-n stare omenirea

Din necuprins s-o oprească inadins?”

„S-o lege-n loc și-n frîu să-i pună fuga
ce spre abis o poartă nesfîrșit.

Să-i spuie nopții: „NU!” S-asculte ruga
Și să ne-ntoarcă iar spre răsărit?”

Din cer înalt, Luceafăr din tărie

Îmi spune tainic sfat din înfinit:

„De-i moarte noaptea care va să vie,
Cristos e zorii care-au răsărit!”

Programul de duminică al bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc

ora 9.30 și 14.00 – serviciu divin

Chitighaz

ora 9.00 – oră de rugăciune

ora 10.00 și 15.00 – serviciu divin

Micherechi

ora 9.00 – oră de rugăciune

ora 10.00 și 17.00 – serviciu divin

Viața creștinilor în primele secole

episcop ceva din cele ce aparțin Bisericii. Acea Euharistie (Împărtășanie, Cuminecătura) să fie socotită bună, care este făcută de episcop sau de cel căruia episcopul i-a îngăduit (adică preotul). Unde se vede episcopul, acolo să fie și mulțimea credincioșilor” (Epistola către Smirneni, capitolul VIII, p. 222).

Stiau cei de atunci și știm și noi, cei de astăzi, că episcopul este în centrul vieții bisericești, el având rolul de a păstra adevărata credință și de a conduce credincioșii pe drumul mântuirii. Doar episcopul poate hirotoni preoți și diaconi, având harul și puterea necesară pentru aceasta. El este cel care veghează asupra vieții duhovnicești a credincioșilor și se roagă pentru aceștia. Important este să-l ascultăm, și mai târziu vom culege roadele acestei ascultări. Așa a fost la începutul creștinismului, așa este și astăzi și așa va fi până la sfârșitul veacurilor.

În ceea ce privește viața propriu-zisă a credincioșilor din primele secole, încă de atunci era rânduită Taina Sfintei Împărtășanii (cuminecătura), Taina Spovedaniei (mărturisirea), Taina Botezului. Erau fixate zile de post,

iar ca zi de adunare pentru săvârșirea Sfintei Liturghii a fost așezată ziua de duminică – ziua Învierii Domnului. Astfel, duminica a devenit sărbătoarea săptămânală a creștinilor încă din epoca apostolică, de când a devenit cunoscută cu numele de „zi domnească”. Constantin cel Mare, în anul 321, printr-o lege, nu a făcut altceva decât să generalizeze această sărbătoare în tot Imperiul Roman. Deci, nu el a orânduit ca zi de sărbătoare duminica, așa cum greșit cred și se exprimă anumite persoane.

Sfânta Spovedanie (mărturisirea) și Sfânta Împărtășanie (cuminecătura) și în trecut, ca și astăzi, erau în strânsă legătură. Nu se putea ca cineva să se poată cumineca dacă nu era mărturisit.

În „Învățătura celor 12 Apostoli” ni se spune: „Când vă adunați în duminica Domnului, frângeți pâinea și mulțumiți, după ce mai întâi v-ați mărturisit păcatele voastre, ca jertfa voastră să fie curată” (capitolul XIV, p. 34). În credința ortodoxă, primirea Trupului și Sângelui Domnului Hristos s-a făcut și se face după o perioadă de post, de rugăciune și de mărturisire a păcatelor. În vremea primilor creștini, cea mai grea pedeapsă pentru aceștia era de a nu-i primi să se cuminece. Dar aceasta se întâmpla doar atunci când aveau păcate care îi opreau de la împărtășit. Sfântul Ignatie al Antiohiei ne arată și foloasele cuminecării: „Sărguiți-vă, dar, să vă adunați mai des pentru Euharistia (Cuminecătura) lui Dumnezeu și spre slava Lui. Când vă adunați des, sunt nimicite puterile satanei, iar prin unirea credinței voastre se risipește prăpădul (răutatea) lui” (capitolul XIII, p. 193). Toți creș-

tinii care erau prezenți în biserică și aveau binecuvântare, mergeau să se cuminece. Se cumineca întâi episcopul, preotul, diaconul, cei din clerul inferior, iar apoi vădulele, fecioarele care slujeau Biserica, copiii, bărbații, și femeile. Diaconii duceau Sfânta Împărtășanie și celor care nu puteau participa la Liturghie: bolnavi, neputincioși și chiar celor închiși, dacă se putea.

De asemenea, darurile pe care le aduceau credincioșii la biserică erau pâinea și vinul. Acestea se aduc și astăzi, ele fiind materia principală cu care se săvârșește Sfânta Liturghie.

Referitor la sărbătorile martirilor (sfintilor) acestea sunt rămase din cele mai vechi timpuri. Prima mărturie (dovadă) scrisă o avem în „Martiriul lui Policarp”, scris la anul 176, din care aflăm că ziua morții martirului, numită și „ziua nasterii” pentru viața de veci, era sărbătorită de creștini prin rugăciune și săvârșirea Sfintei Liturghii.

În trecut, după ter-

minarea slujbei, creștinii aveau obiceiul de a organiza masă comună, numită agapă sau „masă cuviincioasă”. Aceste mese (agape) aveau loc fie la biserică, fie în case particulare, la creștini mai înstăriți, iar săracilor li se dădeau alimente acasă. Astfel de mese se organizează și astăzi cu ocazia unor sărbători sau a unor evenimente mai importante.

Deși am arătat doar câteva asemănări pe care le are trecutul creștin cu prezentul, putem spune că tradițiile din primele secole de creștinism se regăsesc până astăzi în Biserica Ortodoxă.

Tradiția este cea care nu ne lasă să ne îndepărtăm de viața creștină adevărată, aceasta fiind unul dintre stâlpii Ortodoxiei. Să ne bucurăm că prin credință și prin tradiție suntem urmași ai primilor creștini și ai lui Hristos. Să mulțumim lui Dumnezeu și să ne rugăm să întărească Biserica noastră și să o păzească nebiruită până la sfârșitul veacurilor.

Ieromonahul Paisie

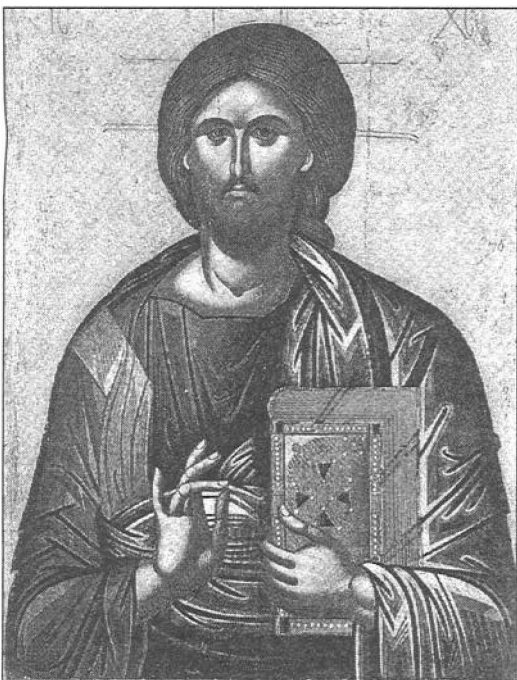
Creștinismul are la bază credința în Mântuitorul Iisus Hristos, iar cel care crede în El și trăiește după poruncile Sale poartă numele de creștin. Deși creștinismul are o vechime de 2000 de ani, toate elementele de viață creștină, care se întâlnesc în Biserica din primele secole, se găsesc și în Biserica de astăzi.

De pildă, dacă ne referim la organizarea bisericească, vom vedea că încă de la sfârșitul secolului I – începutul secolului II, Biserica avea episcopi, preoți și diaconi. Cercetând primele scrieri creștine vom găsi dovezi sigure cu privire la ierarhia bisericească.

În „Scrierile Părinților Apostolici” (una din primele scrieri creștine), întâlnim texte în care se arată legătura dintre episcopi și Domnul Hristos. Sfântul Clement Romanul în epistola către Corinteni (I) scrie: „Apostolii ne-au vestit Evanghelia primită de la Domnul Iisus Hristos; iar Iisus Hristos a fost trimis de Dumnezeu. Hristos, dar, a fost trimis de Dumnezeu, iar Apostolii de Hristos. Amândoi s-au făcut în bună rânduială din voința lui Dumnezeu. Predicând, dar, în țări și în cetăți, au pus episcopi

și diaconi, pentru cei ce aveau să creadă, pe cei pe care au crezut întâi în propovăduirea lor, după ce au fost probați de Duhul” (capitolul XLII, p. 77).

Iată că, prin Sfintii Apostoli, episcopul este în legătură directă cu Mântuitorul Hristos. Pentru a vedea care este rolul episcopului și cum trebuie să ne comportăm cu slujitorii Sfântului Altar, îl vom cita pe Sfântul Ignatie al Antiohiei: „Cu toții urmași pe episcop, după cum urmează Iisus Hristos pe Tatăl, iar pe preoți, ca pe Apostoli; pe diaconi respectați-i ca pe porunca lui Dumnezeu. Nimeni să nu facă fără

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 10 septembrie 2000

Aletea	– ora 9.00 – pr. Alexandru Șereș
Apateu	– ora 11.00 – pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 9.00 – pr. Ilie Ciocan
Bichișciaba	– ora 9.00 – pr. Teodor Marc
Budapesta	– ora 10.00 – pr. Marius Maghiaru
Cenadul Unguresc	– ora 9.30 – pr. Aurel Becan
Chitighaz	– ora 9.30 – pr. Florin Olteanu
Darvas	– ora 10.00 – pr. Cosmin Pop
Giula I	– ora 10.00 – pr. vicar Pavel Ardelean, Ier. Paisie
Giula II	– ora 8.30 – pr. Petru Pușcaș
Micherechi	– ora 9.00 – pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă	– ora 9.00 – pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 9.00 – pr. Origen Sabău

Vă atragem atenția că din motivul renovării interioare a Catedralei Sf. Nicolae din Giula, Sfintele Slujbe sînt săvîrșite în Sala Festivă a Episcopiei, aflată în Parcul Sf. Nicolae.

Programul Adunării „Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00 – program religios
Marți	ora 18.00 – oră de rugăciune

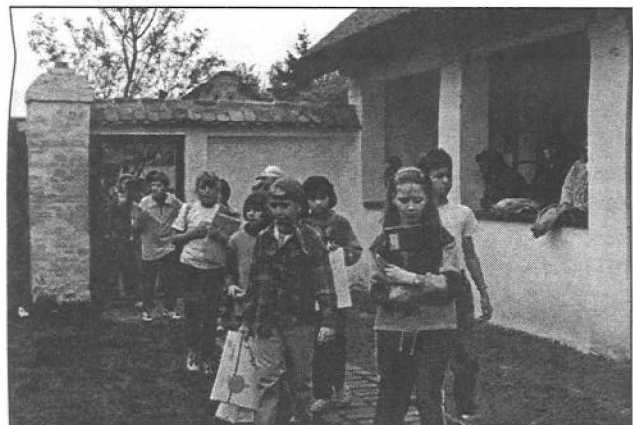
EXCURSII „PE DOUĂ ROȚI” (6)

Dacă vă mai amintiți, acum o săptămână ne-am aplecat capul la odihnă în sătulețul Otlaca-Pustă, unde am cunoscut un mănunchi de români. Comunitate mică la număr, dar mare la suflet. Știu că în această săptămână a început deja școala și că acum nu mai aveți șansa să vă dați pe „două roți”, eventual de acasă pînă la școală și înapoi. Deci, cele două părți, care ne-au mai rămas din această călătorie, de acum înainte într-adevăr numai în lumea imaginației o să decurgă. Nu-i nimic, barem pînă ce poposiți pe această pagină o să aveți ocazia să vă prelunghiți vacanța, cel puțin în gând. Să vă mîngîie la suflet că din această lectură nimeni nu vă pune la răspunsuri. Vă propun ca de această dată să ne continuăm drumul spre două localități, unde numărul românilor încă și astăzi este relativ mare. Deci să nu ezitam, să ne închidem ochii și să ne închipuim că sîntem în mijlocul vacanței, fără lecții și fără răspunsuri. Pe bicicletă o să uităm puțin de trista realitate.

Chitighaz

De la Otlaca-Pustă ne îndreptăm spre Medgyes-egyháza, ca să trecem prin această localitate, urmărind primul nostru obiectiv, comuna Chitighaz.

haz. După anumite aprecieri, cam 70% a populației localității este de naționalitate română. Conform unor surse istorice pe aceste meleaguri se aflau români și în evul mediu. Înaintașii locuitorilor de azi ai Chitighazului au sosit aici la începutul anilor 1700. Comunitatea ortodoxă din sat era atît de puternică, încît într-o perioadă slujeau în același timp 4 preoți. Dar ne spune mult și faptul că pînă în 1970 parohia avea doi slujitori. Înaintea tragerii frontierei trianonice, de protopopiatul cu centrul la Chitighaz aparțineau în jur de 40 de parohii. Biserica din centrul comunei este ridicată pe o colină. Despre existența ei primele consemnări se datează încă din anul

1779. Lăcașul de închinăciune este renovat total. În interior a primit o nouă pictură în stil bizantin, cu puțin timp în urmă. Lucrările, în bună parte, s-au realizat din banii donați de credincioși, fapt

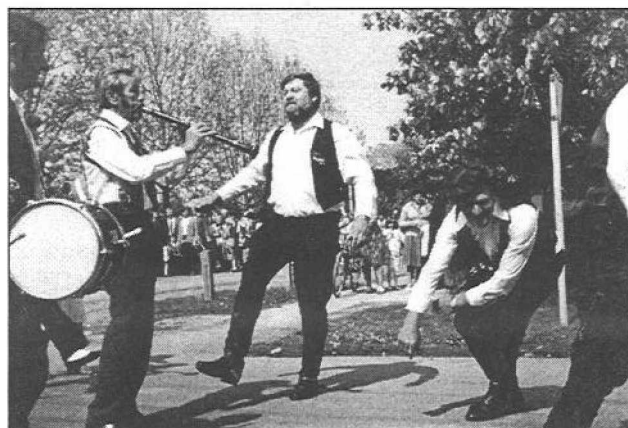
care dovedește devotamentul enoriașilor față de biserica lor strămoșească. Multe ar fi de spus despre trecutul românilor din Chitighaz, dar spațiul acestei pagini nu ne va permite să cunoaștem toate amănuntele. Celor dornici de alte informații, le propun să mai răsfoiască paginile volumului „Monografia comunei Chitighaz”, carte întocmită cu un secol în urmă de preotul Iosif Ioan Ardelean. Monografia a fost reeditată cu cîțiva ani în urmă, într-o formă nouă dar cu conținut neschimbat. Din ea o să primiți o imagine vastă despre localitate.

Dacă sîntem la Chitighaz, ar fi un păcat de Dumnezeu să nu vizităm și casa-muzeu, singurul

monument de acest gen din tot cuprinsul zonei locuite de românii din Ungaria. Casa are un orar fix, dar s-ar putea să n-o găsiți deschisă. În acest caz interesați-vă la Căminul Cultural, deoarece ea funcționează în cadrul acestei instituții. Merită să intrați, pentru că aspectul plăcut al interiorului va însemna o adevărată revelație, fiindcă ea oglindește viața țărănească pe care au trăit-o aproape toți românii din Ungaria. Poate că unii dintre voi o să revedeți prin această casă-muzeu chiar casa bătrînă a bunicii, despre care pînă acum ați crezut că e plină cu lucruri inutile, cu nimicuri. Aici acestea sînt păstrate, ca mărturie a trecutului. Poate astăzi nu se mai pot folosi în toate zilele, dar valoarea lor este inestimabilă. Uitați-vă cu atenție și încercați să înșirați românește obiectele văzute! O să vedeți că este un antrenament mental bun și util. Merită să ne mai oprim, să mai stăm de vorbă cu cîte un bătrîn, să ascultăm poveștile lor din trecut și filozofia lor de viață. Să îndrăzniți să vorbiți românește cu oamenii din Chitighaz, pentru că în oarecare măsură chiar și tinerii mai vorbesc limba lor maternă. După ce ne-am odihnit puțin, vă propun să ne îndreptăm spre următorul nostru popas.

Aletea

Următoarea noastră oprire o facem în acest orașel, care e cam de aceeași mărime cu Chitighazul. Aletea se află la numai 4-5 km de localitatea lăsată în urmă. Deci nu trebuie să ne obosim prea mult. Majoritatea românilor din aceste părți încă în prima parte a secolului nostru a trăit la sălașe și lucra ca ziler în gospodăriile nemților. Este legendară conviețuirea armonioasă, chiar prietenească dintre șvabii și românii de aici. E grăitor în acest sens fap-

tul că cele două comunități, deși nu aparțineau aceleiași pătri sociale, învățau limba și obiceiurile celuilalt. Majoritatea șvabilor vorbea și limba zilerilor români. Păcat că lumea aceasta a dispărut odată cu deportarea și mai tîrziu repatrierea în Germania a nemților din loc. Bătrînii din loc și acum o să vă povestească cu ochi înlăcrimați despre acest trecut, cînd nu s-a vorbit despre toleranță și s-a practicat înțelegerea celuilalt. Românii de aici sînt de religie ortodoxă, dar ca lăcaș de cult servește numai o mică capelă de pe strada principală, care înaintea celui de-al doilea război mondial era o casă nemțească. Înainte de 1945 ortodocșii din Aletea nu aveau biserică proprie, deoarece trăiau împreună și înmormîntările le făceau preoții din Chitighaz sau din Grăniceri care azi se află în România. Românii aleteni sînt vestiți pentru obiceiurile lor folclorice. Dansurile din Aletea sînt jucate și acum de bătrîni, dar și de

tineri. Prin spectaculozitatea lor ele au devenit vestite aproape în întreaga lume. Dacă aveți posibilitatea, să nu ratați ocazia, să ascultați cît de frumos cîntă și dansează românii din Aletea. De la generația mai bătrînă poate o să mai auziți cîte o duioasă melodie românească. Pentru această săptămînă să ne terminăm drumul la Aletea.

Gînduri la sfîrșitul drumului

În săptămîna aceasta, cu ajutorul imaginației am trecut prin două localități cu bogate tradiții românești. Și de această dată merită să mai cugetăm asupra celor văzute și auzite, la Chitighaz și Aletea. Vă reamintesc, că am avut doar o mică vacanță imaginară. Să nu uitați de lecții! Săptămîna viitoare vom ajunge la capătul excursiei noastre, cînd o să vizităm Băntania și Cenadul Unguresc. Pînă atunci succes la învățătură și dacă nu v-ați pregătit, să nu dați vina pe excursia pe „două roți”!

Ștefan Crăsta

Aletea

Ioan Cercea
Roman Cercea
Cristian Lakatos
Romeo Ruja
Rozalia Veres
Zsolt Santău
Veronique Kocsis
Tünde Rostás
Mariana Restás

Dirigintă: Ana Ruja

Apateu

Alexandra Balogh
Ecaterina Csonki
Ecaterina Endrédi
Tiberiu Guiaș
Kinga Kürti
Alexandru Nagy
Zoltán Pálfi
Sofia Rövid
David Sáfrány
Melinda Sörös
Evelin Szabó
Győző Szabó
Nicoleta Szabó
Agneta Varga

Dirigintă: Kürtiné Tóth Mária

Bătania

Gina Hoffman
Alexandra Foita
Bettina Foita
Pavel Tóth
Florin Kheru
Gavril Pál
Eric Raffai
Zoltán Mága

*Dirigintă:
Zsilkané Dancse Klaudia*

Bedeu

Andrea Albiș
Alexandru Iuhas
Ludovic Moldoványi
Eugen Rác

Dirigintă: Maria Jurca

Cenadul Unguresc

Cristian Balogh
Gabriela Bárdos
Daniel Aurel Becan
Speranța Jolán Fușteac
Petru Gán
Csaba Ștefan Graur
Zsolt Hajas
Richárd Husztiák
Barbara Kacsó
Zoltán Kerekes
Alexandra Kovács
Victoria Prágai
Gheorghe Rakity
Alexandra Rác
Jonatán Takács
Orsolya Takács
Cristian Valach
Casian Ionel Zaboroschi
Ioan Zsigmond

*Dirigintă:
Farkasné Czinder Krisztina*

Chitighaz

Zoltán Balogh
Simonetta Budai
Györgyi-Fanny Cioban
Richard Hajdú
Emese Honfi
Enikő Honfi
Timea Ianc
Zsolt Kardos
Tünde Kókai Sz.
Diana Lakatos
Daniel Lițiu
Anita Nagy
Erica Otlăcan
Agneta Sipiczki
Laura Ștefănescu
Greta Süle
Grigore Selejan
Zoltán Szépfalusi

*Dirigintă: Kovalcsikné
Szucsán Gyöngyi*

Giula

Petru Ardelean
Bence Bagdi
Anamaria Bányai
Emeric Boda
Suzana Czeglédi
Gheorghe Drubina
Balázs Hegedűs
Denise Cozma
Gavril Cozma
Andrei Lovász
Rita Lovász
Greta Muszka
Ioan Márta
Robert Nagy
Imola Păteaș
Attila Zsolt Pap
Petru Alexandru Pap
Dora Portörő
Claudia Rocsin
Robert Simon
Cristina Szabó
Tamás Tajti

Dirigintă: Zorica Bordás

Micherechi

Toma Păteaș
Bianca Gurzău
Balázs Bogyó
Mihai Bogyó
Roxanna Rossu
Victor Gurzău
Ioan Pantea
Zoltán Ruja
Gheorghe Mihut
Szilárd Ardelean
Abel Puha
Minetta Lészeg
Carol Berke
Emanuel Varjú
Ákos Cozma
Toma Cioca
David Gavra
Toma Rossu
Csaba Ardelean
Patricia Bondár
Ákos Mihut
Agneta Seprenyi
Alexandra Ciotea
Anett Solcan
Stelian Somogyi
Nicoleta Ticudean
Richárd Ruja

*Dirigintă: Maria Petrușan
și Lucreția Rocsin*

Clopoțelul a sunat și pentru elevii români

Cu o săptămână mai devreme decât cum ne-am obișnuit, a început noul an școlar pentru elevii de școală generală și școală medie. În instituțiile românești de învățămînt, în 2000/2001 și-au început studiile 199 de elevi, dintre care 142 la școli generale și 57 la Liceul Bălcescu din Giula. Mai jos vă publicăm lista copiilor români, care acum încep școala și numele dirigintilor lor.

Otlaca-Pusta

Mihai Ardelean
Roland Balta
Alexandra Farkas
Zsolt Jaskó
Ioan Pásztor
Mihai Truț
Ildikó Sallai

Dirigintă: Maria Zám

Săcal

Kitti Bojani
Eva Bódi
Dorin Burzuc
Szabolcs Irinyi
Andreea Isai
Alexandra Iamriska
Elisabeta Kiss
Suzana Kovács
Gavril Mohács
Elena Mohács
Jennifer Mihács
Szabolcs Olar
Xenia Rocskár
Matei Turi

Dirigintă: Irma Gitea

În prima zi de școală, copiii din clasa întâi a școlii generale române din Giula ascultă cu atenție primele instrucțiuni ale învățătoarei

9/A (1/A)

Adela Anasztász, Giula
Adam Bordaș, Giula
Roland Csobán, Giula
Barnabás Csongrádi, Giula
Teodora Deac, Chișineu Criș
Alexandra Finteușan, Giula
Vencel Gyulai, Giula
Anamaria Ivan, Giula
Ildikó Ianc, Giula
Anet Iova, Giula
Timea Katona, Pecica
Robert Kiss, Salonta
Cristian Kovács, Săcal
Tamara Ursula Kőrösi, Salonta
Agneta Liszkai, Giula
Zoltán Márkus, Giula
Larisa Moldovan, Cluj
Vasile Nagy, Giula
Gabriel Nemes, Giula
Elena Nicuțu, Giula
Mircea Onița, Giula
Petru Prónai, Cenadul Unguresc
Attila Santău, Giula
Vasile Szeip, Săcal
Francisc Takó, Salonta
Tünde Tímár, Satu-Mare
Iuliana Tóth, Giula
Janet Jurca, Bedeu

Dirigintă: Mariana Martin

9/B (1/B)

Silvia Ardelean, Micherechi
Toma Ardelean, Micherechi
Daniel Florin Bănică, Chișineu Criș
Silvia Cioca, Micherechi
Renata Dalai, Suplacu de Barcău
Toma Danicska, Salonta
Marta Fekete, Micherechi
Brigitta Gurzău, Micherechi
Ioan Gurzău, Micherechi
Adam Iuhas, Micherechi
Roland Iuhas, Micherechi
Gheorghe Cozma, Micherechi
Vasile Cozma, Micherechi
Aurel Martin, Micherechi
Maria Molnár, Chitighaz
Nicoleta Netea, Micherechi
Tiberiu Netea, Micherechi
Vasile Oros, Micherechi
Attila Pallagi, Zerind
Ursula Păteaș, Micherechi
Beniamin Pop, Micherechi
Maria Puskár, Micherechi
Alexandra Ruja, Micherechi
Roland Ruja, Micherechi
Toma Ruja, Micherechi
Robert Stekli, Chișineu Criș
Toma Stan, Chitighaz
Alexandra Váradi, Salonta
Robert Zsigmond, Salonta

Dirigintă: Andrea Szántó

Liceul N. Bălcescu

Statul maghiar asigură toate cheltuielile de întreținere ale școlilor românești

Școlile naționalităților, ca parte integrantă a învățământului public din Ungaria, sînt administrate de către autoguvernațiile, respectiv primăriile locale. Statul maghiar contribuie la întreținerea tuturor școlilor din țară printr-o subvenționare normativă, asigurînd primăriilor acești bani în funcție de numărul copiilor din școala administrată de autoguvernațiile locale.

Subvenții de stat

Subvenția de bază acordată de stat pentru fiecare copil de școală generală pe anul 2000 este de 104 mii de forinți. La această subvenție normativă se mai adaugă suplimentul general valabil pentru întreținerea școlilor cu limba de predare a naționalităților, 41 de mii de forinți pentru fiecare copil de la școala (românească, în cazul nostru) și 27 de mii de forinți pentru copilul de la școala cu secție de naționalitate (română). Dar și sursele subvențiilor suplimentare acordate școlilor cu program de naționalitate continuă. Se mai asigură subvenție de stat și în dependență de numărul total al locuitorilor din comuna respectivă. Această subvenție este cu atât mai mare, cu cît locuiesc mai puțini cetățeni în satul în discuție. Astfel, localitățile cu o populație sub 1100 de locuitori primesc 92 de mii de forinți pentru fiecare copil de la școală, iar în cazul comunelor între 1100 și 300 de locuitori: 48 de mii de forinți. Pentru localitățile cu o populație între 3000 și 3500 de locuitori se acordă pentru fiecare elev de școală generală din comună 24 de mii de forinți pe an.

Cheltuieli diferențiate, subvenții asemănătoare

Totalizînd aceste subvenții, vom afla că statul contribuie în proporții diferențiate la întreținerea școlilor de naționalitate. Aceasta, pentru că bugetul școlilor, stabilit de către autoguvernațiile locale diferă de la o localitate la alta. Fondul care se cheltuie pentru școlarizarea copiilor depinde în mare măsură de numărul elevilor din școala respectivă. Primăria orașului Aletea are în afară de școala maghiară cu un efectiv relativ mare, și o școală generală românească independentă cu numai 60 de copii. Întreținerea școlii românești necesită 18 milioane 68 de mii de forinți. Subvenția de stat de la început de an însemna doar jumătate a cheltuielilor, 9 milioane și ceva. Aproape identică este situația școlii românești din Bătania, tot cu 60 de copii. Întreținerea școlii românești din Chitighaz nu pretinde însă de două ori mai mult, deși are un efectiv aproape dublu raportat la elevii din Aletea sau Bătania. La Chitighaz învață 113 de elevi, iar bugetul asigurat de Primărie este de numai 24 de milioane 787 de mii de forinți, deci cu nici 7 milioane de forinți mai mult, decît cel din Aletea sau Bătania. În cazul Chitighazului, bugetul de stat asigură aproape 80 la sută din cheltuielile acceptate pentru școala românească în anul 2000 de către autoguvernația din satul românesc. Subvențiile inițiale, în cazul comunei Bedeu, cu 41 de elevi, au asigurat aproape sută la sută cheltuielile de întreținere a șco-

Finanțarea învățământului de naționalitate nu mai pretinde primăriilor cu școală românească nici un ban. Statul maghiar asigură autoguvernațiilor din Aletea, Bătania, Bedeu, Chitighaz și Micherechi achitarea tuturor cheltuielilor din acest domeniu. Decizia s-a adus de către Ministerul Învățămîntului, care a avut în bugetul său 300 de milioane de forinți, fond distribuit recent acelor autoguvernații locale care au semnalat ministerului de resort probleme financiare în administrarea școlilor de naționalitate. Se mai asigură, tot din bugetul de stat, completarea cheltuielilor pînă la 80 la sută în cazul acelor localități, unde funcționează școală cu secție românească. Este vorba de comunele Apateu, Leucușhaz, Săcal și Otlaca-Pustă. S-au distribuit acum pentru localitățile românești peste 52 de milioane de forinți. Suma totală cu care statul sprijină în anul 2000 aceste comunități este de peste 263 de milioane de forinți. În această sumă nu intră însă și acea subvenție-standard de stat, care e asigurată orașului Giula cu școală generală și liceu românesc sau comunelor Cenadul Unguresc, Darvas și Jaca, unde funcționează școală generală cu secție română. Primăriile acestor localități nu au semnalat acum că ar avea probleme cu finanțarea școlilor lor.

lii românești bihorene. Aici autoguvernația locală a stabilit la începutul anului un buget de 14 milioane 274 de mii de forinți, iar subvenția de stat a fost de 13 milioane 824 de mii de forinți. Este interesant să parcurgem și cifrele întreținerii școlii generale cu cel mai mare efectiv dintre toate școlile românești din țară, a școlii din Micherechi, cu 206 de elevi. Primăria din loc a înaintat Ministerului Învățămîntului un buget de aproape 60 de milioane de forinți, arătînd că din aceste cheltuieli subvenția de stat nu acoperă nici 75 la sută a cheltuielilor reale.

Subvenții pentru acoperirea tuturor cheltuielilor

Dacă vom analiza, pe baza planului bugetar stabilit de către diferitele autoguvernații locale, cheltuielile de școlarizare pentru un an ale unui singur elev de la școala românească, vom afla următoarele: Chitighaz - 219 de mii de forinți, Micherechi - 290 de mii, Aletea - 301 de mii, Bătania - 309 de mii, Bedeu - 348 de mii de forinți. Ministerul Învățămîntului a decis să subvenționeze sută la sută întreținerea acestor școli românești, așa cum s-a procedat și în cazul celorlalte minorități. Astfel Primăria din Micherechi a primit 15 milioane 146 de mii de forinți, Primăria din Aletea 9 milioane 34 de mii de forinți, Primăria din Bătania 8 milioane 927 de mii de forinți, Primăria din Chitighaz 5 milioane 304 de mii de forinți și Primăria din Bedeu 457 de mii de forinți.

Pentru Micherechi 15 milioane, pentru Chitighaz 5 milioane

După ce completarea integrală a subvențiilor de stat s-a făcut pe baza planului bugetar al autoguvernațiilor locale, cele mai norocoase vor fi acele reprezentanțe, care nu s-au sfiit să stabilească cifre considerabile pentru întreținerea școlilor românești. Chitighazul, de exemplu, a plănit subvenții cu numai 37 la sută mai mari pentru școala românească din loc (aproape 25 de milioane), decît Aletea sau Bătania (peste 18 milioane), deși efectivul școlii din Chitighaz (113) este aproape dublu, raportat la numărul elevilor din celelalte două localități pomenite aci. Totatunci, Micherechiul a stabilit pentru școala sa cu un efectiv nici dublu

(206) cheltuieli cu mult peste fondul dublu (64 de milioane), față de chitighăzeni. Pentru Micherechi s-au decontat acum peste 15 milioane de forinți, pentru Chitighaz doar cu ceva mai mult de 5 milioane de forinți, deci abia o treime.

Cifrele și realizările

Este cunoscut scandalul stîmrit de Autoguvernația din Aletea, care în fiecare an amenință cu desființarea școlii românești în caz că statul maghiar nu-i asigură banii pentru cheltuielile de întreținere a școlii românești. Primăria din Bătania a rămas mult mai ponderată, declarînd că pentru școlarizarea copiilor români va asigura întotdeauna aceeași cotă pe care o pune la dispoziție pentru oricare elev din loc. Primăria a solicitat doar asigurarea cheltuielilor suplimentare de întreținere a unei instituții cu un efectiv relativ mic. La Chitighaz nu s-a discutat niciodată în public despre comasarea școlii românești cu școala maghiară pe motivul economisirii. Se pare că și aici s-a planificat un buget realist, dar în acest fel, Chitighazul nici nu face cap de listă în obținerea subvențiilor de stat. În presa locală din Micherechi, în Jurnalul din nr. 3 al anului II, Zoltán Ruja, consilierul autoguvernației românești susține că în planul bugetar al comunei, votat de deputați la ședința din 4 februarie 2000, Primăria a stabilit o subvenție cu peste 4,5 milioane de forinți mai mică, decît sprijinul bănesc pe care îl primise comuna de la stat pentru întreținerea școlii românești. Afirmatia n-a mai fost contrazisă în paginile ziarului, unde a apărut. Cert este că ministerului de resort i s-a raportat că Primăria din loc va cheltui în acest an 64 de milioane 235 de mii de forinți pentru școală, din care 59 de milioane 865 de mii de forinți din surse proprii, iar statul maghiar s-a angajat să asigure diferența, deci această sumă din urmă.

Subvenții și pentru școli și grădinițe cu secție românească

Din fondul de intervenție de 300 de milioane de forinți al Ministerului Învățămîntului s-a acordat recent sprijin și acelor autoguvernații locale care au școală generală cu secție pentru minorități, inclusiv pentru acele școli, unde se predă și românește. În cazul acestor

școli, primăriilor li s-a asigurat completarea la 80 la sută a cheltuielilor de întreținere a școlii respective. S-au asigurat satelor bichișene Otlaca-Pustă cu școală independentă (cu 28 de copii) 3 milioane 826 de mii de forinți, comunei Leucușhaz (cu 123 de școlari) 430 de mii de forinți. Se garantează comunelor bihorene Apateu (cu 89 de copii de școală) 1 milion 53 de mii de forinți, iar pentru localitatea Săcal (cu 101 de elevi) 5 milioane 337 de mii de forinți.

S-au acordat subvenții și pentru întreținerea grădinițelor unde, conform programului, se țin ocupații și în limba română. Menționăm că bugetul de stat asigură subvenții suplimentare și pentru învățămîntul preșcolar. Ministerul de resort, în cazul acelor primării care au apelat acum la subvenția extraordinară, s-a angajat să asigure 80 la sută din cheltuielile autoguvernațiilor din acest domeniu. Astfel, Primăria din Aletea a primit 2 milioane 69 de mii de forinți, iar primăria din Apateu 416 mii de forinți. Ministerul Învățămîntului a decis să urmărească cu rigoare folosirea subvențiilor pentru învățămîntul de naționalitate, ca aceste fonduri considerabile să fie folosite numai și numai pentru scopurile pentru care au fost asigurate.

Rezolvare mulțumită și Autoguvernații pe Țară

La început de vară, Pokorni Zoltán, ministrul învățămîntului s-a întîlnit cu comisarul parlamentar al drepturilor minorităților, cu dr. Kaltenbach Jenő, pentru a discuta unele probleme ale finanțării școlilor de minoritate. În urma întîlnerii, ministrul învățămîntului a apreciat că în prezent primăriile nu sînt constrînse prin lege să cheltuiască în întregime banii suplimentari pe care îi primesc pentru învățămîntul de minoritate, pentru aceste școli. Singura condiție a obținerii acestor fonduri este ca autoguvernația să asigure în localitatea respectivă și pentru minorități predarea în limba maternă. Pokorni a declarat că Ministerul Învățămîntului va elabora un proiect pentru examinarea nivelului învățămîntului de minoritate. Acest proiect va fi înaintat Guvernului și Parlamentului, ca în urma adoptării acestuia, primăriile să fie obligate să transfere acestor școli întregul buget primit de la stat pentru învățămîntul de naționalitate. Rezolvarea de acum a problemelor finanțării școlilor de naționalitate se datorează și stăruinței Autoguvernației pe Țară a Românilor din Ungaria. Președintele Traian Cresta a fost cel care a convocat în repetate rînduri ședințele la care s-au dezbătut problemele de finanțare ale școlilor de minoritate. De pe acum statul maghiar s-a angajat să deconteze autoguvernațiilor locale fondurile necesare, suficiente pentru a acoperi toate cheltuielile de la școala de naționalitate respectivă. Dar aceasta, în sine, nu înseamnă în mod automat și rezolvarea problemelor de conținut din învățămîntului românesc din Ungaria. Problema depășește sfera cifrelor.

„Via are nevoie de slugă, și nu de gazdă!”

În vizită la Petru Jurca din Aletea

În zilele noastre, marea majoritate a oamenilor are câte-un hobby, o ocupație preferată pentru timpul liber. Unii se duc la pescuit, la vînat, alții se retrag în bucătărie sau în grădină, etc. Petru Jurca din Aletea petrece foarte mult timp în vie, o îngrijește cu pricepere. Iar strugurii, parcă ar mulțumi din suflet pentru grijă, cînd în raza soarelui se coc și se fac boabe frumoase, sănătoase și gustoase. Omul face totul pentru a obține roade bogate. Dar ce e de făcut atunci cînd vin alte viețuitoare create de Dumnezeu și s-ar putea ca în cîteva ore să prăpădească toată munca, truda omenească?! Omul luptă în continuare!

– Avem probleme, pentru că acum strugurii dau în pîrgă, iar grauri îi atacă și îi fură. Dacă nu sîntem atenți, în două-trei

preună cu alte fructe... prune, mere... dar nu prea multe. Important este să nu ajungă coceanul strugurilor în borhot. Astfel se

ore ciugulesc un sfert din strugurii de aici. Aceasta înseamnă cam 100 kg de struguri.

– Cum puteți apăra strugurii împotriva graurilor?

– Toată ziua stăm de pază, afară, ori soția, ori eu și facem zgomot, gălăgie, să speriem graurii.

– Noaptea cum faceți?

– Noaptea nu vin. Nu mai diminează. Vin așa, pe la opt, iar seara, după ora cinci, dispar. Sînt domni graurii! Aici în apropiere, pe lîngă graniță sau poate chiar la Grăniceri, în România au ei loc unde se odihnesc, iar următoarea zi încep din nou „hoția”.

– Ce veți face în anul acesta cu strugurii?

– Din boabele frumoase și sănătoase o să fac vin, iar ceilalți struguri îi fermentez și o să fie țuică din ei. Bineînțeles, im-

poate obține o țuică de struguri cu gust extraordinar!

– Care vă place mai mult: țuica sau vinul?

– Mie îmi plac amîndouă, le beau regulat. De exemplu, din țuică un păhărel-două dimineata, și gata! Eu după-masă nu mai beau! Și asta numai așa, pentru sănătate. Dar știți, depinde și de starea mea fizică și sufletească. Sînt perioade cînd deloc nu-mi trebuie...

– Dacă știu bine, aveți viță de vie și în alte părți ale hotarului din Aletea...

– Da, mai am încă în două locuri. Un lot e chiar aici, la vreo 50 de metri. Acesta, de fapt, e al gînelui meu, dar eu îl lucrez. Mai în colo am 17 rînduri, și aceste șase rînduri, aici unde sîntem acum, pe care le-am cumpărat nu

demult de la familia Crișan din Chitighaz. Pînă ce a trăit bace Gheorghe, i-am ajutat foarte mult în via aceasta și dorința lui a fost ca via să ajungă în mîini bune, pentru că și el a avut grijă de ea. Soția lui m-a întrebat, dacă vreau s-o lucrez. Fiindcă e aproape de noi, am cumpărat-o. Încerc s-o cultiv cît mai bine, pentru că îmi place ca via să fie curată, săpată, legată, cîrceii să fie rupți mereu, pentru că ei iau puterea de la ciorchini... Se spune că via are nevoie de slugă, și nu de gazdă!

– Se vede că sînteți o slugă foarte bună! Așa știu că lucrați singur via pe care o aveți. Vă mai lasă, sănătatea, nu e prea mult?

– Într-adevăr, numai singur le fac pe toate. Dar nici nu-mi place să lucrez cu alții în vie. Dacă în fiecare zi lucrez aici o oră, în două-trei zile sînt gata cu săpatul de ex., și atunci nu mai am grijă! Întotdeauna mi-a plăcut natura, aici uit de toate necazurile vieții... Sau și invers: lucrînd, mă tot gîndesc și găsesc soluție pentru problema anumită pe care o avem...

Anamaria Brad

Un punct fix

Acum, la început de an școlar, din depărtarea anilor am invocat personalitatea remarcabilă a unei educatoare a colegiului românesc din Giula de acum cîteva decenii. Fără dînsa, internatul nu ar fi fost internat. Majoritatea elevilor căminiști de atunci provenea dintr-un mediu modest, de la sălaș ori din sate mai mici. Doar puțini veneau din orașe, din Budapesta sau chiar București. Educația noastră igienică, adusă de acasă era modestă și diferită: unii știau mai mult, alții mai puțin. Iar pedagogia noastră, fiind întotdeauna printre noi, ne-a învățat pînă și cele mai elementare lucruri. Sînd lîngă noi, în baie, ne controla urechile și unghiile, ne-a învățat să ne spălăm pe dinți, apoi, ne-a obișnuit cu igiena lenjeriei de corp și de pat. Pe urmă, discuta cu noi ore întregi, ne îndruma, ne învăța multe lucruri. Din biblioteca personală ne aducea cărți, ne învăța să iubim cartea și să ne dezvoltăm spiritul prin lectură.

Nu era frumoasă: mărunță, își trăgea puțin piciorul, cu înfățișare neînsemnată, ca Edit Piaf. Avea gesturi bărbătești, fuma ca hornul căminului, degetele îi erau galbene de nicotină. În schimb, a știut să descifreze tainele noastre. Cu micile noastre griji, oricînd o puteam căuta și întotdeauna ne ajuta cu vorbe blînde, cu sfaturi înțelepte. Iar dacă ne adresam cu vreo problemă din viața intimă, ne păstra secretul cu discreție deplină. A fost pentru noi o insulă a libertății, într-un sistem dictatorial. Prin fire invizibile dar puternice se lega de mulți dintre noi, cei care o stimam și o iubeam.

Pentru noi a fost un punct fix. Fără sfaturile ei înțelepte nu am fi azi cei ce sîntem. Parcă îi mai aud și azi glasul răgușit și tușitul sec al marilor fumători.

Ea a fost Comelia Deac, pentru noi doar așa, simplu, Nelli Neni.

De mult nu mai este printre cei vii, mormîntul ei e părăsit, năpădit de buruieni, unii dintre foștii colegi îi mai știu mormîntul...

Foști elevi ai căminului, hai să-i prîmem mormîntul și să-i punem cruce, și măcar o slujbă de pomenire! Să-i dea Domnul odihnă veșnică!

Șt. Orolan

Zorica Lațcu Teodosia

Rugăciune

Doamne, încă să nu-mi dai
Frumusețile din rai.
Și încă nu-mi dăru
Ale slavei bucurii.
Nu mă-ndemn încă să-ți cer
Fericirile din cer.

Pînă cînd, prin lume-ți duci
Tu, povara sfintei Cruci,
Pînă cînd însîngerat
Și lovit și înspinat,
Treci pe calea cu dureri,
Fericire cum să-ți cer?

Dă-mi, Stăpîne, Crucea Ta
Și mă-nvață a o purta.
Și în inimă, cu jale,
Dă-mi durerea Maicii
Tale și în piept, cu frîngere,
Dă-mi a Maicii plîngere.

Dă-mi, Stăpîne, să-ți sărut
Urma pașilor, în lut
Și mai dă-mi cu sîrg, s-alerg
Tălpile să ți le șterg,
Cu iubirea mea duioasă,
Ca femeia păcătoasă.

Surcele...

Aprobare

În anii de după cel deal doilea război mondial, au fost organizate peste tot în țară cursuri serale de învățămînt, atît pentru cei care n-au terminat decît patru clase elementare, cît și pentru cei care doreau să-și ia bacalaureatul. Astfel și într-una dintre localitățile unde funcționa școală românească, profesorii au pornit astfel de cursuri. Sau și prezentat cîțiva săteni. Unul, ezitase un timp oarecare. Pînă la urmă se adresă mamei sale:

– Și io vreu să mă duc să învăț... Ce zici, mamă? Din partea mamei veni următoarea aprobare:

– Du-t'e, maichii, du-t'e! Că dacă-i gata, îi umbla și tu ca domni, cu „tașcă”...

Lucia Borza

Mihail Sadoveanu

Dumbrava minunată

(fragmente)

Sfat cu sora-soarelui

Vremea era pe la toacă, dar căldura, încă în toi, juca rotind ca răsfringerile unei ape tainice pe deasupra caselor adormite. Ulița ridicată era pustie și singuratică, spre strălucirea asfințitului. Clopote începură a bate dulce și trist, de la bisericile târgului. Fetița se opri o vreme în loc, ascultând.

— Așa sunau clopotele și atunci...șopti ea cu ochii duși.

Cei doi tovarăși trecură domol pe cărarea din marginea uliții până sus în deal, la plopul lui Mihalcea. Acolo Lizuca se opri și băgă de seamă că s-a isprăvit cenușa.

— Patrocle, ce facem noi acum? întrebă ea pe cățel.

Patrocle își scutură urechile mari și o privi fîntă:

— Nu știu, stăpînă!

Prin plopii tremurători străbătu un freamăt prelung. Duduia Lizuca zise:

— De aicea trebuie să apucăm pe drumușorul de la stînga. Chiar și frunzele plopiilor se-ntorc într-acolo. Pe urmă, avem să trecem printre livezi și prin dumbrava Bucumenilor, și îndată dăm de căsuța bunicilor. Dacă am isprăvit cenușa, mergem pînă acolo, și înapoi nu ne bate nimeni și bunicuța are să plîngă și are să se bucură că am venit. Pe tine te dor picioarele, Patrocle?

— Nu.

— Nici pe mine. Hai să mergem. Uite, Patrocle, pe aicea drumul e mititel și îngust da-i mai frumos decît la tîrg. Și la dreapta și la stînga s-au adunat păpușoi. Se mișcă și sună ca niște săbii. Dar eu nu mă tem. Ei ne îndeamnă înainte și ne pot apăra de multe jivine rele. Vezi tu? Păpușoi au și împărăteasă, Patrocle. O floare mare și mîndră: bunică zicea că o chiamă

Sora-Soarelui. Să ne oprim aici, lîngă ea. Ce mai faci mata, Sora-Soarelui?

Floarea cu coroană aurie se clătina lin spre copilă, la adierea vîntului.

— Îmi pare bine că te găsesc înaltă și frumoasă, urmă Lizuca. Noi ne ducem la bunicuța și la bunicuțul.

— Foarte bine, aprobă floarea-soarelui.

— Căci acasă nu mai putem sta. Tata a bătut din picior la bunici și nu mă mai lasă la dîșii. Și cînd era tata acasă, mămica se sfădea cu dînsul; țipa subțire, vrea să vîndă livezile și pădurea. Tata nu voia și zicea că sînt ale mele, rămase de la mama. Iar mămica tropăia măruntel și se uita holbat și a căzut pe scaun leșinată; și tata a sărit și a stropit-o cu apă. Pe urmă tata s-a dus; iar mămica mă tot bătea, dar eu nu plîngeam. Mă strecuram la Patrocle, în cușca lui, și stam acolo ascunsă și mă gîndeam la mama, care s-a dus și nu s-a mai întors. Mama mea a murit, Sora-Soarelui!

Floarea lăsă să cadă deasupra copilei petale ca niște fluturi de lumină și clătina întristată din cap.

— Așa-i că pe aici e drumul la bunicii mei? Atunci, hai să mergem, Patrocle, că altfel întîrziem.

La doi pași de duduia Lizuca, cățelul scurcă repede cu o labă un mușuroi de furnici, apoi își viră botul în el, mirosind. Îndată începu să scuture din cap și să pufnească, topăind la dreapta și la stînga.

Lizuca începu a ride.

— Vezi, Patrocle, dacă nu le dai pace, ele te mușcă. Stai cuminte, să ți le iau de pe bot și să le dau drumul în iarbă. Nu știu mata că aici este și împărăteasa furnicilor? Și dacă o scăpăm de primejdii, ea ne dă un fir de pai, și cînd avem nevoie de dînsa, îndată vine să ne ajute, cu toate furnicile ei. Așa. Uite paiul. Hai să mergem. Rămii sănătoasă, Sora-Soarelui.

Bunicii aveau livadă și albine

Cînd deschise duduia Lizuca ochii, se văzu într-o chilioară albă și într-un pătisor curat sub poclăzi. Pe fereastra deschisă năvălea soarele. Perdeluțele de borangic filfiau lin și boarea dimineții mîna pînă la copilă murmurul prisăcii și miresme de mătăcină și isop.

Icoanele și candela luceau sus în colțul răsăritului. Lizuca le cunoscu. Era în căsuța bunicilor ei. Se odihni în pătisorul în care crescuse și dormise odinioară și măicuța ei, care acuma nu mai este.

Și deodată chemă în gînd pe moartă. Și, închizînd ochii, o văzu ca totdeauna, vorbindu-i blînd, cu obrazul palid și cu ochii mari. Îi primi pînă în inimă mîngîierea. Și oftă încet. Deschizînd iar ochii, îi păru bine că a ajuns la bătrîneii ei.

Pe o scoarță vrîstată, jos, pe dușamea, dormea, încovrigat Patrocle. Fetița voi să-l strige, bucurată. Apoi se răsîndi și tăcu.

Și deodată, cum sta așa, auzi glasuri în livadă. Erau glasuri de sfadă. Urechea ei ațintită deosebi îndată tăișul cristalin al mămicii. Și tot așa de ascuțită, bătaia de țarcă a slujnicuței. Și liniștit și blajin, răspunsul bunicului.

— Mă rog dumneavoastră, zicea mămica, puteți fi așa de buni să-mi dați o lămurire? Asară, cînd am trimis pe Elena să vadă dacă n-a venit aici copila, dumneavoastră ați răspuns că nu știți nimic despre așa ceva și ați avut aerul că vă înspăimîntați...

Iar Elena își sumuța glăsușorul într-adaos:

— Și chiar ne cerea cont, că Lizuca s-ar fi rătăcit și s-a pierdut!

— Și acuma, urmă cuconița, după cît pricep din ce spuneți dumneavoastră, copila-i aici.

— Da, răspunde cu liniște bunicul. Am înțeles de la o vreme unde s-o caut. Și am găsit-o tîrziu, rătăcită în pădure.

— Asta este ceva inadmisibil, observă c-o întorsătură ironică mămica. Ce credeți dumneavoastră, că mă pot mișca pe mine asemenea povești pentru copii?

Slujnicuța se repezi iar: — Eu chiar de asară am înțeles totul!

Urmă o clipă de tăcere. Apoi vocea bunicului se ridică puțintel întărită, cu accent rar și îndesat:

— Ce vorbe sînt acestea, mă rog? Care povești pentru copii? Ce-ați înțeles de asară? Ce nu voiați să înțelegeți acuma? Și la urma urmei, ce poștiți de la mine?

— Am venit să luăm co-

te acasă și lasă aici în pace pe fetiță și pe cățel.

Lizuca întinse capul și șopti tremurat:

— Auzi, Patrocle?

— Aud, mormăi cățelul cu nepăsare. Se vedea că de-acum nu-i mai pasă de nimica. Dar vocea mămicii i se ridică iar, aprigă. Și într-o vreme, bunicul o întreprinse serios:

— Cucoană, bine ar fi să te potolești. Nu da așa de iute din mină, să nu ți se întîmple vr'un năcaz!

Dar mămica nu voia să știe, și-și mlădia glasul înalt și cristalin. Cînd deodată slobozi un țipăt așa de sfîșietor, încît Lizuca tresări din culcușul ei și zăcu în picioare. Și după țipătul cucoanei, izbucni răcnetul de moarte al Elenei.

Aproape în aceeași clipă o ușă scundă se deschise și din odăița de alături se strecură, spre pătucul fetei, bunicuța, măruntă și firavă, cu ochii ca două cicori terse.

Părea înspăimîntată. Întindea mîinile-i uscate spre copilă.

— Draga bunicuței! Așa e că te-au trezit din somn! șopti ea. S-a întîmplat chiar cum a spus dumnealui (dumnealui era bunicul)! S-au apropiat prea tare de știubeie și albinele s-au repezit la ele. Acuma ies fugind pe porțiță. Bat cu mîinile în toate părțile și nu pot scăpa. După-amiază, cuconița n-are să se mai poată uita la musafiri decît c-un ochi.

— Cum? strigă Lizuca. Au săgetat-o albinele?

— Da, draguță, închipuiește-ți!

— Și pe servitoare?

— Și.

— Tare bine-mi pare! răspunse cu răutate Lizuca. Și lui Patrocle-i pare bine. Și cînd oi vedea pe tata, am să-i hotărîsc că eu mai bine mor și nu mă duc de aicea. Și am să-i spun c-am auzit pe mămica cum rîdea în salon cu domnu Micuș.

— Draga bunicuței, dragă! Suspînă bătrîna trăgînd spre pieptul ei căpușorul tuns al fetei. Și începu a plînge încet și a-și trage lacrimile din nas. Iar duduia Lizuca, legănata domol, închise ochii. Și-n miros de busuioc, la pieptul bătrînei, cu mirare nouă, începu a-și aduce aminte de întîmplările nopții, la hotarul împărăției minunilor.

Anul 50

Fișier al colaboratorilor FOII (18)

Marius Turcu

debut de presă • profesor • animator cultural

Este un fapt incontestabil că cele trei mari evenimente din viața comunității românești din Ungaria, în intervalul scurt, 1947-1950 înființarea școlilor românești: crearea Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria și apariția primului ziar românesc (*Libertatea noastră*) au găsit atunci o intelectualitate autohtonă încă în faza de formare. Misiunea de a răspunde momentului acelei deschideri spre identitățile diferitelor comunități etnice cădea pe umerii învățătorilor și profesorilor. De un ajutor important au fost cadrele didactice venite din România, precum Iosif Balogh, Ludovic Bonis, Fridrich Wild, Eva Bárdocz, Margareta Leu. Printre cei care au fost martorii de început ai tuturor evenimentelor din anii '46-'50 se numără și Marius Turcu (n. 1907-m. 1975), un intelectual care s-a implicat puternic în viața culturală și politică a românității. În pragul pensionării din anul 1969, într-un interviu luat de Vasile Roxin, aflăm că este trimis în 1947 de ministerul român la Școala din Micherechi, fiind printre primii care pune bazele învățământului în limba română aici, iar din 1951 este transferat la școala din Chitighaz, unde-i are colegi de muncă pe Gheorghe Petrujan și Petru Popuța.

Vocația de dascăl, ca absolut al școlii normale din Oradea (1925), tinerețea și entuziasmul dăruirii pentru școală au făcut, încă de la început, să se impună ca un model de conduită și responsabilitate a muncii în școală. Este elogiât și premiat în 1952, promovat multă vreme ca inspector pentru școlile românești, scrie în 1948 primul abecedar românesc (*Conversație în limba română*, revăzut și reeditat în 1960), în-

ființează la Micherechi ansamblul de dansuri „Tânără gardă”, cu care este premiat în 1952. A fost și un viu susținător al ziarului, încurajând tinerele talente să scrie din activitatea școlilor. Așa se face că, recunoscut de comunitate prin rezultatele deosebite, ziarul îi creionează în 1954 un profil de dascăl, profesor de limba română (nr. 3,30 ianuarie 1954). Articolul lui Ilie Ivănuș *Gînduri de Anul Nou*, apărut în ultimul număr din anul 1954, provocator prin lipsa de argumente a autorului, antrenează la o discuție mai amplă. Marius Turcu intervine în această polemică în nr. 1,18 ianuarie 1955, cu un răspuns documentat, construit pe exemple grăitoare ale rezultatelor, uitate de Ilie Ivănuș. Este un articol-ogindă a activității în care Marius Turcu s-a implicat total: ansambluri culturale la Bătania, Chitighaz, Micherechi, reînnoirea Uniunii Culturale, activizarea corului micherechian, inițiativa culturale la Jaca, Vecherd, Cenadul Unguresc, Aletea, formarea echipelor ambulante pentru culegerea de folclor. Cele trei ipostaze ale personalității sale: jurnalist, profesorul și animatorul cultural se regăsesc reunite în acest articol polemic al lui Marius Turcu.

Colaborarea la ziar a lui M. Turcu este destul de vastă și neomogenă. Pe lângă articole de atitudine critică, în care avansează soluții și ridică semne de întrebare asupra rolului celor în drept să vegheze la buna desfășurare a școlilor românești și a vieții culturale (*Din viața școlilor*, nr. 2, 15 nov. 1956, *Pentru ce stagnează activitatea culturală în Micherechi*, nr. 4, 15 dec. 1957, *A cui e răspunderea?* nr. 19, 1 oct. 1969), scrie reportaje de teren, note de călătorie în Ro-

mânia (la Chitighaz nr. 9, 1 mai 1965, *O lună în R.P. Română*, în nr. 11, 27 mai 1955). Colaborează și cu poezii, unele ocazionale (*Anul nou*, nr. 1, 1 ian. 1963, *Cu gândul la pacea lumii*, nr. 15, 1 august 1971), altele note rimate, cu mesaje pentru tineri (*Sfaturi pentru tinerime*, nr. 7, 1 apr. 1967). Merită amintit aici și de epigramistul Marius Turcu, care știe să gloseze ironic pe marginea unor figuri din realitatea imediată (*Unui cercetător începător*, *Unui director de școală*, *Criticii mei*, în 1969, *Educatorului*, *Stiloului meu*, *Unui leneș*, *Unui pretins fruntaș în muncă*, *Mie însumi*, în 1970).

Pasiunea angajării în viața culturală și socială a dus la recunoașterea sa și în forurile de reprezentare, fie cele profesionale, fie cele culturale. Ziarul amintește că în 1958 Marius Turcu era cooptat în consiliul pedagogic român de pe lângă Uniunea Culturală, cu misiunea organizării, formării și perfecționării personalului didactic din școală, organism din care mai făceau parte Pálffy Endre, Csanádi Lajosné, Balogh József, Ilie Ivănuș și Teodor Cosma. În 1965, cu ocazia unui schimb de experiență la Giula și a discuțiilor la o lecție susținută de Ilie Ivănuș, prin farmecul intervențiilor și umorul care-l caracteriza, Marius Turcu este solicitat să modereze dezbaterile. Nici ziarul nu s-a lipsit de spiritul său veghetor. În anul 1963 face parte din comitetul redacțional social, alături de Vasile Marc, Gheorghe Martin, Ilie Ivănuș, Mihai Cozma, aducând un suflu nou îndeosebi paginilor rezervate tineretului (nr. 8, 15 apr. 1963). La al 3-lea congres al U.D.R.U. este ales în forul de reprezentare, fiind secretarul comisiei de în-

vățămînt și vicepreședinte al Uniunii. Această implicare i-a furat însă plăcerea și libertatea jurnalistului și a dascălului. Iată în anul pensionării, 1969, același Vasile Roxin îi face o invitație deosebită, de a iniția și coordona, pe lângă Uniune, un cerc literar, care să formeze și să promoveze talentele din românitate. Pentru contribuția lui la presa românească, în calitate de corespondent, în 1971, primește medalia festivă a *Foii noastre*, alături de Al. Hoțopan, Gh. Martin, Ilie Ivănuș. Din păcate, mult prea devreme s-a produs retragerea sa în pasivitate, exact în momentul cînd tineri în curs de afirmare aveau mare nevoie de entuziasmul și încurajarea mentorului lor. Mai ales de acei tineri creatori de literatură, care ar fi găsit în inițiativa celui cerc literar un spațiu mai larg de afirmare. În plus, revenirea redacției ziarului la Giula nu a produs și o revenire a colaborărilor lui Marius Turcu la pagina culturală. Bănuiesc că ar fi fost unul din maeștrii străluciți, care

ar fi susținut cu vocație pedagogică, spirit intuitiv și inventiv *Poșta redacției*, așa cum procedase Marius Turcu și în anii de început. Regretăm că și vremea a pus pe nedrept un vâl al uitării. Fișa de azi e doar o provocare de a-i reciti textele și a-i recompune chipul spiritualului Marius Turcu din toate frumosele sale risipiri, actualizîndu-i faptele culturale.

Cornel Munteanu

Din fișele următoare: Edda Illyés (19), Ioan Halász (20) etc.

Pentru ce stagnează activitatea culturală în comuna Micherechi

E lucru cunoscut, că de la eliberare încoace în comuna Micherechi, într-un timp de zece ani, s-a dus cea mai rodnică muncă și s-a deslășuit cea mai bogată activitate pe linia propagării culturii și a obiceiurilor noastre strămoșești.

De la ur timp încoace însă s-ar părea că și Micherechiul a oboșit, sau socotesc că acum e rîndul celorlalte comune, să mai facă și ele ceva. Avem de zis. Ușor-m ușor se cuvine și odărnă și un repus pentru a inițiem noi programe cu scopul de a prezenta oamenilor muncii noi aspecte culturale. Dar oare vreoia ar fi motivul pentru care nu acționează vestita și taremă grupă de dansatori din Micherechi, sau există oare și alte motive? Răspundem-ne această întrebare, ne-am propus să aflăm cauzele acestei inactivități — sperăm timpore — adresîndu-ne în primul rând Gheorghe Dulău, învățător la școala românească din Micherechi, conducătorul grupei culturale.

Tovarășul Dulău povestește între altele că pentru viitorul apropiat are planuri frumoase și dădă un prim ajutorul necesar de la sfatul popular, de la organizația de partid și mai presus de toate din partea locuitorilor și a tinerilor din comună, vor putea reorganiza grupă culturală și a vor dezoarta la nivelul unui ansamblu cultural de aproximativ 60 de persoane. Ansamblul cultural va cuprinde un grup de 16 dansatori, un cor de 40 de persoane și un grup de muzică instrumentală cu flite și fluiere, de 15 persoane. Ansamblul cultural va prelucra și va aduce pe scenă un alt obicei strămoșesc al comunei Micherechi și anume „Răpirea fetelor”. În cadrul acestei prezentări se vor înfățișa acele datini și obiceiuri strămoșești, care într-o formă autentică trăiesc și azi în comună.

Toate cele auzite de la tovarășul Dulău și mai ales convingerea cu care a vorbit despre a citi mai grabnic realizarea a acestor planuri, m-au bucurat și m-au liniștit. Totuși mai erau lucruri pe care nu le înțelegeam încă, la care așteptam răspuns.

Pentru ce nu acționează în prezent grupă culturală? Pentru ce nu se fac repetițiile obișnuite și de ce s-a produs stagnarea în activitatea culturală?

La aceste întrebări am primit răspuns în parte de la tovarășul Dulău, dar mai ales de la Tibor Kovács, conducătorul orchestrei din comună. Am aflat între altele, că acești muzicanți deservesc de zece ani cu muzică grupa de dansatori, adică de cînd a început adevărată viața culturală în această comună. Niciodată nu rînesc la ciștigiuri mari, dar după cum îmi povestește Tibor Kovács — au prestat destulă muncă voluntară (împ de zece ani) fără să li se recunoască meritul. Acum li s-a luat și dreptul de a cînta în localul cooperativ, unde aveau asigurată o sumă minimă lunară. Am vorbit și cu tovarășul Ion Ruja, unul dintre conducătorii cooperativelor, care a motivat pentru ce nu li se dă voie muzicanților să mai cînte în localul cooperativ. Totuși explicațiile primite și măsurile luate nu trebuie să împiedice ca viața culturală a comunei Micherechi să se renască și să-și recapete apei puls sănătos al ei, cu care am fost obișnuiți. Se prezintă ca o sarcină importantă altă pentru sfatul popular, cli și pentru organizația de partid, să se ocupe fără înfrîngere cu această problemă care preocupă nu numai pe tovarășul Gheorghe Dulău, dar și întreaga comună, și ne preocupă și pe noi, pe toți românii din celelalte comune.

E de dorit ca planurile și inițiativa frumoase ale conducătorii comunității culturale din Micherechi și ale tovarășului Dulău să fie încurajate și susținute de organele competente și urmate de activități culturale din celelalte comune cu populație românească. Conducătorii culturali și viitorul ansamblu cultural le dorim spor la muncă, o activitate rodnică și multe succese.

MARIUS TURCU
insp. școlar

N. R. — Înregistrăm cu bucurie știrea sosită de curînd, că ansamblul cultural din comuna Micherechi și-a reluat activitatea. În săptămînile trecute ansamblul a fost reorganizat complet și astfel s-au și început pregătirile pentru prezentarea unui program care va cuprinde în mare parte prelucrări din folclorul local. Astfel, pe lângă prelucrările de pînă acum, cum sînt „Turca” și „Nunta de la Micherechi”, acum se pune la scenă o altă compoziție populară cunoscută, dar neglijată pînă acum, și anume: „Răpirea fetelor”. Încă în cursul iernii ansamblul va întreprinde un turneu în mai multe localități, prezentînd amatorilor de cultură populară valori artistice din datinile și obiceiurile poporului nostru.

Au mai rămas 14 de zile pînă la Jocurile Olimpice

Organizatorii Jocurilor Olimpice de la Sydney au stabilit deja un prim record: construirea celui mai mare centru de presă din istoria acestei competiții. Pe durata 15 septembrie - 1 octombrie, centrul de presă, întins pe o suprafață de 40.000 mp, va putea găzdui 5500 de jurnaliști și fotoreporteri acreditați. Construcția pavilionului central, care a fost ridicat pe terenul care a adăpostit un imens hipodrom, a costat 25 de milioane de dolari, gazdele considerînd că eforturile au fost extrem de utile deoarece imaginea JO 2000 va fi reflectată prin mass-media.

Nu Parthenonul grec, ci Colosseumul din Roma figurează pe medalia Jocurilor Olimpice din Sydney - susțin membrii coloniei grecești din orașul australian. Conform unui articol, apărut în revista O Kosmos e o rușine că se poate întîmpla un astfel de lucru: „In Colosseum gladiatorii au luptat pînă la moarte și istoricul acestuia e scrisă cu sînge. Această clădire nu are nici o legătură cu ideea olimpiadei, cu pacea și cu libertatea.” Organizatorii JO învinuiesc pentru acest lucru Comisia Internațională Olimpică: „Noi am propus ca medaliile să înfățișeze opera din Sydney, ca reproducția ei să fie pusă pe medalii, dar CIO

a văzut de bine, ca simbolul să fie un stadion istoric...”

Activiști Greenpeace au început să cioplească cuvîntul „toxic” (otrăvă) pe terenul viran de lîngă Parcul Olimpic din Sydney, protestînd în acest fel împotriva poluării mediului înconjurător care este întotdeauna rezultatul Jocurilor Olimpice. După părerea lor, organizatorii nu respectă deviza propusă, cum că JO din Sydney urmează să fie „cea mai verde” competiție a tuturor timpurilor. „Am ales această metodă pentru că această scriere se va putea vedea și din aer.” - a declarat un reprezentant al organizației pentru protecția mediului. - va-

Cifrele din dosul marilor eforturi

Înainte de orice competiție internațională sportivă apar date statistice în numeroase magazine, pe tot globul pămîntesc. Bineînțeles, cifrele secul nu oglindesc munca cruntă și sudorile sportivilor și ale antrenorilor. Dar totuși ne putem face o anumită imagine. De pe pagina Web <http://www.origo.hu> am aflat despre Jocurile Olimpice de vară de pînă acum: care țară pe care loc stă (luînd în considerare medaliile obținute). După cifrele de pe tabela aceasta, Ungaria stă pe locul 7 cu 142 medalii de aur, 128 medalii de argint și 155 medalii de bronz, depășind țări cu mult mai mari atît privitor la numărul populației, cît la suprafața țării. Faptul acesta ne dovedește că și o țară mică poate să aibă locuitori, sportivi foarte buni, care pot obține rezultate de vîrf. Ungaria participă din 1896 (Athena, 6 aprilie 1896) la Jocurile Olimpice. Atunci, cei 8 sportivi au cîștigat 2 medalii de aur, una de argint și 2 de bronz. Cele două medalii de aur le-a cîștigat Hajós Alfréd la canotaj, 100 m și 1200 m.

Pe tabela mai sus amintită, România stă pe locul 12, cu 63 medalii de aur, 77 medalii de argint și 96 de bronz. Dar din aceeași statistică aflăm și „Capul de listă”, respectiv ordinea clasamentului mondial:

1. SUA, 2. Rusia, 3. Germania, 4. Marea Britanie, 5. Franța, 6. Italia, 7. Ungaria, 8. Suedia, 9. Finlanda, 10. Japonia, 11. Austria, 12. România.

MC

Ultimele rezultate ale echipelor noastre de fotbal

Campionat național, divizia II.

Giula-Kiskunfélegyháza 3-0

Campionat județean, Bichiș, divizia I.

Șercad-Micherechi 0-2

Bătania-Magyarbáhnhegyes 4-2

Campionat județean, Bichiș, divizia II.

Doboz-Aletea 0-1

Campionat județean, Bichiș, divizia III.

Medgyesegyháza II-Leucusghaz 1-5

Gerendás-Chitighaz 0-4

Campionat județean, Bihor, divizia I.

Jaca-Leta Mare 1-2

Leta Mare-Téglás 3-0

Hosszúpályi-Jaca 1-0

Fotbal

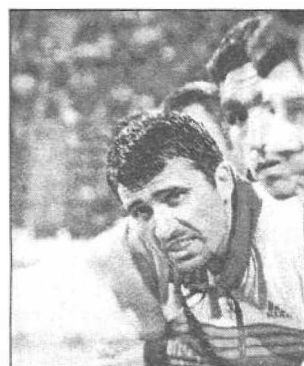
La sfîrșitul săptămînii încep luptele pentru Word Cup 2002

Întîmplarea a adus ca naționalele României și Ungariei să ajungă din nou în aceeași grupă și la pre-

Galatasaray a bătut echipa regală

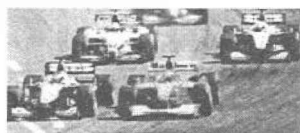
„Cim-Bom”, cum își numesc echipa preferată suporterii turci, a cîștigat după prelungiri cu 2-1 împotriva Realului din Madrid. Cu această victorie a cucerit Supercupa Europei. Autorul celor două goluri a fost Mario Jardel, noua vedetă din Brazilia. Gheorghe Hagi a jucat peste o oră, iar cu execuțiile sale tehnice și de data aceasta a uimit spectatorii din Monaco. Gică Popescu a fost iarăși stîlpul apărării Galatei. Cuplul de antrenori Mircea Lucescu - Gabi Balint a debutat frumos la noua lor echipă.

Formula 1

Hakkinen, autorul unei depășiri de zile mari

La a 13-a cursă de pe circuitul Spa-Francorchamps din Belgia, McLaren Mercedes s-a distanțat în clasamentul constructorilor. Cei aproape 100 de mii de spectatori au avut ocazia să urmărească un duel extraordinar, între primii doi din clasamentul individual. În turul 41 Hakkinen s-a angajat la o depășire dublă, din care a ieșit cîștigător. Pe moment, Zonta s-a putut simți ca în cieste, între cei doi uriași ai circuitelor. Hakkinen a cîștigat Marele Premiu al Belgiei. Pe podiumul din Spa totuși au stat cei doi frați Schumacher, Michael pe locul doi, iar Ralf pe treapta a treia.

Topul piloților:

Hakkinen	74 p.
Schumacher	68 p.
Coulthard	61 p.

Topul constructorilor:

McLaren	125 p.
Ferrari	117 p.

Următoarele meciuri de fotbal

2 septembrie (sîmbătă)

Medgyesbodzás-Bătania	16.30
Berettyóújfalú-Jaca	15.30

3 septembrie (duminică)

Giula-Kiskunhalas	16.30
Micherechi-Mezőberény	16.30
Aletea-Gádos	16.30
Kardos Örménykút-Chitighaz	16.30
Kétsoprony-Leucusghaz	16.30
Leta Mare-Sárrétudvar	15.30

ROMÂNIA

Luni 4 septembrie

11.00 Callatis 2000 (R) 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Puncte cardinale 14.00 Pro Patria 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Agenția de plasare 17.30 Serial. Blossom 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Căsătorie imposibilă 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Cu ochii în patru 21.35 Serial. Cazuri ciudate 22.25 Jurnalul de noapte 22.40 Marele Jazz.

Marti 5 septembrie

6.00 Telematinal 11.05 TVR Cluj 11.20 Serial. Felicity 12.10 Serial. Cazuri ciudate 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Repere sacre 14.00 Oamenii ca noi 14.30 Convingeri 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 Seniorii cetății 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Medicina pentru toți 17.30 Serial. Blossom 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Căsătorie imposibilă 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Serial. Justiție militară 20.40 Economia 21.30 Amprente 21.45 Telectinematica. Înainte și după 22.25 Jurnalul de noapte.

Miercuri 6 septembrie

6.00 Telematinal 10.20 TVR Cluj 11.10 Serial. (R). Justiție militară 12.00 Memorialul Bucureștilor 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Telectinematica (R). 15.15 O vedetă... Populară 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Impas în doi. Minoră cu doi copii 17.30 Serial. Blossom 18.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Căsătorie imposibilă 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Serial. Justiție militară 20.35 Recurs la morala 21.20 Film. Inelul cu scorpion 22.25 Jurnalul de noapte 23.20 Lumea dansului.

Joi 7 septembrie

6.00 Telematinal 10.20 TVR Timișoara 11.20 Serial. (R). Justiție militară 12.10 Tezaur folcloric (R) 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Destinul unei națiuni. 14.00 Convingeri 15.00 Evrika 15.30 Librăria pe roți 16.00 Lumea și noi 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Casa mea 17.30 Serial. Blossom 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.15 Teatrul național de Televiziune prezintă: Căsătorie imposibilă 19.00 Jurnal 19.35 Sport 19.45 Serial. Justiție militară 20.35 România, încotro? 21.35 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Cabina de montaj 22.25 Reflecții Rutiere 22.40 Jurnalul de noapte 22.55 Rock la miezul nopții.

Vineri 8 septembrie

6.00 Telematinal 11.20 Serial. Justiție militară 12.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Cabina de montaj 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Top Voiaj 14.30 Emisiune în limba germană 16.00 Eminescu 2000 17.25 Serial. Blossom 18.00 Știri 18.05 Corect! 18.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Căsătorie imposibilă 21.15 Studioul Olimpic Sydney 2000. 22.15 Film. Viziune criminală 22.25 Jurnalul de noapte.

Sâmbătă 9 septembrie

6.00 Plozia de stele (R) 7.30 Desene animate 8.20 Serial. Zorro 9.10 Români fără frontiere 10.00 Mănăstirea bistră 12.00 Serial. F.B.I. C-16 13.00 Arca Marinei 15.00 Auto Club 15.35 Spectacolul lumii 16.15 Serial. Dinastia Strauss 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Serial. Jenny 18.30 Serial. Ai vrea tu! 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Surprize, surprize... 21.30 Studioul Olimpic Sydney 2000. 22.30 Jurnal 22.35 Film. Fuga.

Duminică 10 septembrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței 8.00 Desene animate. Donald războiul la 50 de ani 8.25 Kiki Riki Miki. Magazin pentru copii 9.35 Desene animate 10.00 Viața satului 11.30 Tezaur folcloric 12.20 De luni pînă duminică 13.00 Național TV Bingo Liberty 16.00 Fotbal: F.C.M. Bacău - Ceahlău Piatra Neamț 18.00 Serial. Felicity 19.00 Jurnal 19.25 Duminică sportivă 19.40 Film. Metro 21.20 Jurnal 21.40 Show 22.40 Studioul Olimpic Sydney 2000.

TVR

Luni 4 septembrie

11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2. 14.30 Medalion de interpret (R) 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andrea 16.40 Serial 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Documentar 18.20 Teatrul liric 20.15 E dreptul tău! 20.45 Sport plus 22.05 Știri 22.10 Retrospectivă premiilor APTR-1997 23.15 TVM Messenger.

Marti 5 septembrie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 7.35 Toți, împreună 8.20 Nouă meșteri mari (R) 8.35 Top TVR 2 (R) 9.30 Grădina lui Cupidon (R) 10.45 Un popas pe săptămână (R) 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andrea 16.40 Serial 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Arhitectură și geografie sacră 19.00 Credo 19.55 Spațiu francofon 20.25 Puls 2000 21.10 Călătorind prin țară 21.25 Film. Katia 22.10 Știri 22.15 Documentar 23.10 TVM Messenger.

Miercuri 6 septembrie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Serial (R) 7.35 Toți, împreună 8.35 Documentar (R) 9.30 Ferma (R) 10.30 Spațiu francofon (R) 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2. 14.30 Călătorind prin țară (R) 14.45 Documentar 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andrea 16.40 Serial 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Documentar 18.45 Film. Buletin de București 20.15 Mit și istorie 21.00 Călătorind prin țară 21.15 Film. Katia 22.00 Știri 22.05 Integrale. Axele Red and Rock 22.55 TVM Messenger.

Joi 7 septembrie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Serial (R) 7.35 Toți, împreună 8.20 Antologia jocului popular (R) 8.35 Integrale. Axele Red and Rock (R) 9.25 Orizont spiritual (R) 10.00 E dreptul tău (R) 10.30 Arca lui Noe 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2. 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andrea 16.40 Serial 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Documentar 18.20 Cinematograful de artă. Ieri și azi 20.20 Turnul de control 21.05 Călătorind prin țară 21.20 Un secol de cinema. Loreta Young - Strălucire și eleganță 22.05 Știri 22.10 Enigmatica Terra 22.40 Armonii clasice 23.55 TVM Messenger.

Vineri 8 septembrie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Serial (R) 7.35 Toți, împreună 8.25 Virtuozii ai instrumentelor populare (R) 8.40 Serial (R) 9.30 Documentar 10.00 D'ale lui Mitică (R) 10.30 Arta apărării (R) 11.00 Desene animate 11.30 Trupa DP 2 14.30 Tradiții 15.00 Știri 15.05 Serial. Obsesia 15.50 Serial. Domnișoara Andrea 16.40 Serial 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Știri bancare și bursiere 18.05 Televiziunea dragostea mea! 19.00 Grădina lui Cupidon 20.15 Afaceri la cheie 20.45 Călătorind prin țară 21.00 Știri 21.05 Film. Un oraș de spaimă 23.45 Armonii clasice 23.00 TVM Messenger.

Sâmbătă 9 septembrie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Serial (R) 7.35 Toți, împreună 8.20 Osia Lumii 8.50 Documentar 9.35 Film. Omul invizibil 10.45 Film. Călătoria lui Natty Gann 12.25 Documentar 13.20 Serial. Un înger adolescent 13.45 Știri 13.50 Atlas 14.20 Serial de călătorii 15.15 D'ale lui Mitică 15.50 Serial. Domnișoara Andrea 16.40 Serial. Femeia ispititoare 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.45 Serial. Lumini și umbre 18.35 Top TVR 2 19.35 Adevărate povești hollywoodiene 20.30 Serial. Primul val 21.20 Știri 21.25 Serial Star Trek 22.15 Film. Clips morții 23.45 TVM Messenger.

Duminică 10 septembrie

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Serial (R) 8.30 Orizont spiritual 9.00 Ferma 10.00 Un popas pe săptămână 10.15 Documentar 11.10 Arca lui Noe 11.40 Start Rec. Magazin științific 12.25 Arta apărării 12.55 Desene animate 13.20 Serial. Un înger adolescent 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.00 Documentar 14.30 Serial de călătorii 15.25 Medalion de interpret 15.55 Serial. Domnișoara Andrea 16.45 Serial 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.40 Trans(sylvania) insolit. Magazin cultural 18.25 Film. Retro 20.00 Serial. Primul val 20.50 Știri 20.55 Serial. Beavis și Butthead 21.20 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Nimic despre Hamlet 22.55 TVR Messenger.

ProTV Internațional este transmis pe satelitul HOT BIRD 3, situat la 13 grade Est, putând fi recepționat cu orice receptor digital local situat pe frecvența 12198,08 MHz. În România, acest program este transmis **NECODAT** între orele 00.00 - 10.00 (ora României).

Luni, 4 septembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Fotbal Divizia A - Rezumat 3.00 Știrile ProTV - Știrile despre viață pur și simplu 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Marti, 5 septembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profesiunea mea, Cultura 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Apropo.ro 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Miercuri, 6 septembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profeții despre trecut 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Joi, 7 septembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Acasă la români 2.30 la Acasă 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Vineri, 8 septembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Acasă la români 2.30 la Acasă 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Sâmbătă, 9 septembrie

21.00 Știrile ProTV 21.30 Fotbal 23.00 Acasă la români 0.30 Retrospectivă - Chestiunea Zilei 1.00 Profashion 1.30 la-mă Acasă 2.00 Acasă cu Ruxandra Săraru 3.00 Echipa mobilă 3.30 Steaua ta norocoasă 5.30 Retrospectiva P@oezia 6.00 Profesiunea mea, Cultura.

Duminică, 10 septembrie

21.00 Știrile ProTV 21.30 Concert extraordinar al Colegiului Pro 22.30 Procesul Etapei 24.00 Echipa mobilă 0.30 Vacanța Mare 1.30 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Superbracadabra 4.30 Apropo.ro 5.00 Echipa mobilă 5.30 Promotor 6.00 Profeții despre trecut.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sâmbătă:

18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

4 SEPTEMBRIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00 Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Încheiere.

5 SEPTEMBRIE, MARTI (redactor: Anamaria Brad)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 10.30 Buletin informativ, date meteo 10.45 Engleza pe înțelesul tuturor - curs de limbă engleză 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

6 SEPTEMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

7 SEPTEMBRIE, JOI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Nota săptămînii de Edda Illyes 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

8 SEPTEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.50 Revista presei „Foia românească” 11.52 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Ce e nou la licenț Bălcescu din Giula? - relatează Andreea Gurzău 11.00 Magazin Vîrstnicilor 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Actualități la români din Banatul Sîrbesc - relatează Cornel Mata din Vișeu 11.50 Știri și curiozități din România - relatează Simona Pêl din Timișoara 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

9 SEPTEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45 Party Time - magazin de muzică ușoară 15.00 „Pe undele Europei” - magazin euroregional 15.58 Încheiere

10 SEPTEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30 Retrospectiva săptămînii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămînii) 15.30 Emisiune religioasă ortodoxă 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești. Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

6 septembrie 2000 (m1 ora 13.25)

Reluare: 9 septembrie 2000 (m2 ora 10.40)

Programul prevăzut al emisiunii românești:

Magazinul românesc al Televiziunii Maghiare, în prima emisiune din septembrie, pe lângă știrile și actualitățile săptămînii, îl va prezenta într-un spațiu mai larg pe profesorul micherechean în pensie Gheorghe Martin. Nu o să vă plictisiți, pentru că Gheorghe Martin are o experiență de viață deosebit de bogată din care veți afla și dvs. cite ceva. Într-o școală absolut nouă au început noul an școlar elevii din Săcal. La festivitatea de deschidere a anului a participat și echipa de filmare a Ecranului nostru.

Realizator: Ștefan Crăsta

Suflete și porți deschise în Maramureș

„... pentru că nimic nu poate fi pătruns în tainele lui, dacă e izolat în timp ca și în spațiu, faptele de azi pot fi mai bine înțelese, dacă le cunoaștem pe cele din timpuri depărtate, după cum trecutul ne apare mai limpede la lumina prezentului. Între ce este și a fost, mințea noastră trebuie să întindă mereu punți de lumină.”

- Ovidiu Densusianu -

M-am îndrăgostit de lumea pe care am cunoscut-o în Maramureș, de arhitectură, de oameni, care sînt simpli, dar plini de demnitate. Mi-a făcut plăcere să îmi întind azi, în anul 2000, oameni cu atîta căldură sufletească.

Maramureșul trebuie vizitat și cunoscut!

Cum v-am promis data trecută, aș continua cu experiențele mele culese în Maramureș.

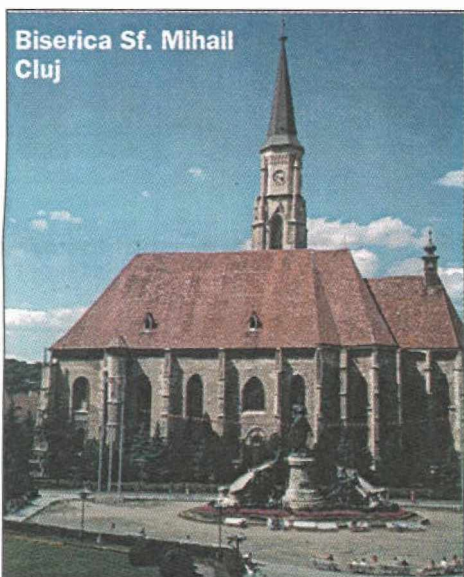
Luni, 24 iulie, au continuat din nou prelegerile, ținînd pînă vineri, 28 iulie, cînd iarăși am avut o seară distractivă: prezentarea model și prezentarea glumelor. Cursanții din Ucraina, Basarabia și Bucovina au parodizat „Chirița” de Vasile Alecsandri.

Printre „manechinele” din Italia și Ungaria s-a găsit și domnul profesor Chivu, iar printre cele din Iugoslavia și Mongolia am văzut-o pe doamna Nadia Moșanu. Vă dați seama, ce bine ne-am simțit?! Serata aceasta s-a organizat din inițiativa doamnei Moșanu, de la care am aflat că de 6 ani, de cînd organizează cursurile de vară, prima noastră „vineri” (despre care v-am scris în numărul de săptămîna trecută) a fost cea mai reușită, prin urmare, am reorganizat-o. Și, ca după orice petrecere, și de data aceasta am ajuns tîrziu la culcare.

Sîmbătă, 29 iulie, di-

mineața la ora 8.00 am plecat spre Cluj-Napoca. Ne-a însoțit cel mai bun ghid, profesorul universitar dr. Ioan Aurel Pop, care ne-a povestit foarte multe lucruri interesante. La Cluj am vizitat orașul și cele mai importante obiective turistice și culturale.

În inima Clujului se găsește Piața Libertății. Aici se află Parohia Sfîntului Mihail, construită în secolele XIV-XV în stil gotic, dar din sec. al XVIII-lea interiorul a primit instalație în stil baroc. În latura de sud a parohiei vedem statuia ecvestră a regelui Matia Corvin, capodopera lui Fadrusz János. Lîngă „rege” se găsesc statuile căpitanilor: Magyar Balázs, Kinizsi Pál, Zápolya István, Báthori István. În continuare am intrat în Muzeul de Artă, care are 22 de săli pline

Biserica Sf. Mihail Cluj

cu opere de artă române și maghiare. Orașul vechi începe la nordul acestei piețe centrale, în strada Matei Corvin. Aici am intrat în Casa Memorială a regelui Matei, construită în sec. al XV-lea. Cînd s-a născut viitorul rege, casa era proprietatea unui cultivator de viță de vie, Méhffi Jakab. În această casă a poposit Szilágyi Erzsébet, mama lui Matei, să nască pe fiul ei. În anul 1467, regele Matei i-a scutit de impozite pe moștenitorii familiei Méhffi.

Fiind sîmbătă, după-masă toate s-au închis, astfel cîțiva au făcut o plimbare prin Grădina Botanică. Eu, amintindu-mi (încă din anul 1989, cînd am participat prima dată la cursuri) că există nu departe de statuia lui Mihai Viteazul și o piață, am luat-o încolo cu prietena mea din Italia. Piața era plină cu legume, zarzavaturi și fructe. Am găsit și țărani care vindeau brînză, caș, smînțină de casă. Dar am găsit și obiecte făcute de meșteșugari. Aici oamenii fac coșulețe mici pentru pîine, coșuri mai mari, farfurii și oale din lut și fel de fel de țesături. Și am avut ocazia să ne tocmim. Cînd vînzătorii au auzit că vorbesc românește și au aflat că sînt romîncă din Ungaria, nici n-au mai stat pe gînduri să-mi vîndă jucăria de lemn mai ieftin. Colega mea s-a mirat și m-a rugat să mă tocmesc și pentru ea.

La fiecare călătorie, în autocar ne-a însoțit ca „regizor”, doamna Nicoleta Toia, care ne-a povestit foarte mult despre obiectele maramureșenilor. Dintre poeziile și baladele populare mi-am notat și eu una auzită de la doamna Toia, din care citez:

De Sîntă-Măria Mare
Cobor oile la vale
Și se duc și nu mai vin
Pin la Sfîntu Constantin.
De Sîntă-Măria Mică
Nu mai rămîne nemică...
Rămîn stîni fără stăpîni
Lăsători fără păstori
Strunguțe fără vițe
Scaune fără băcițe
Și se duc mioarele...

Ce m-a impresionat mai mult din cele patru zile? Excursia de la Desești. Acesta e un sat din Maramureș de la poalele Gușului, unde dimineața am asistat împreună cu locuitorii satului la o liturghie. N-o să uit ziua aceasta! A fost extraordinară! Cînd am văzut oamenii, de la mic la mare, îmbrăcați în portul tradițional, am crezut că sînt într-o altă lume. Costumul popular este purtat cu mîndrie și la coasă, și la horă, și la biserică. Oamenii locului așa trăiesc: fără nimic regizat dinainte.

În comunitatea noastră din Ungaria, casa tra-

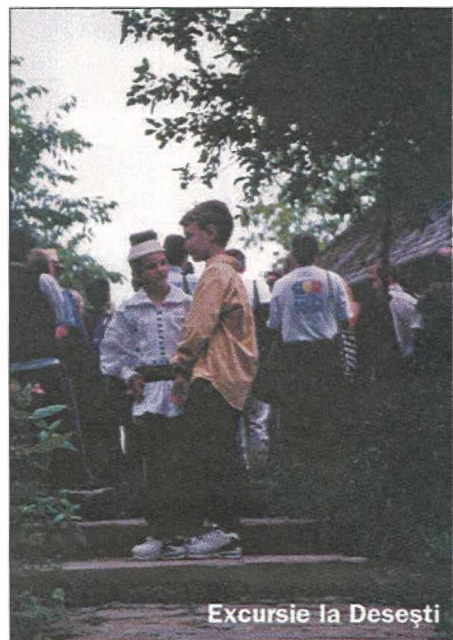
dițională cu interiorul ei viu, este doar muzeu. Aici, în Maramureș, arta populară este vie și reînvie tot mai mult. Nimeni nu trebuie să răsfioască prin cărți pentru a-și da seama că aici trăiesc romîni. Cum ne-a precizat domnul prefect Bârlea, ceea ce vedem azi în Maramureș, în alte părți s-a retras în muzeu. Printr-un interviu i-am și transmis domnului prefect că traista pe care mi-a dăruit-o (ca și celorlalți participanți) s-a umplut pe duminică seara, la Desești. Cum? Dacă citiți articolul pînă la sfîrșit, sper să înțelegeți.

La biserică era lume multă. M-a impresionat pînă la lacrimi sufletul oamenilor, vorba așezată și înțeleaptă a bătrînilor. Așa era străbunica mea: dulce și cu sufletul deschis. Aceeași senzație am resimțit-o și în acea duminică la Maria și Vasile Făt. O familie de neuitat, o familie minunată, cu sufletul de necuprins.

M-am bucurat și eu de bucuria lor, că le-am trecut pragul. Mi-a fost clar că se zbat cu greutate, dar ei totuși știu să-și trăiască viața simplu. Noi, cu computerele, cu telefoanele celulare, probabil nu sîntem atît de fericiți ca ei. Noi ne risipim, ei adună. Deși trăim într-o lume civilizată în care s-au rezolvat multe pentru om, problemele sufletului, ale conștiinței, parcă le uităm. Deși ele sînt prioritare pentru liniștea și echilibrul interior al omului. Familia Făt construiește o casă cu greu, dar cu convingere. Ei nu așteaptă să le pice orice din cer. Însă ei nici nu trec prin lume fără să lase ceva trainic în urma lor. Tocmai această filozofie a lor m-a impresionat. M-am legat de acești oameni, încît nu-mi mai venea să plec. Tot la această familie am luat și masa de prînz, împreună cu domnul profesor Chivu și cu colega din Italia.

Trebuie să vă mărturisesc ceva: pînă la acel 30 iulie n-am gustat niciodată în viața mea țuică. Dar în ziua aceea, la Desești, domnul profesor m-a „obligat” să gust „horinca” maramureșeană. (Nu știu să vă spun cum a fost, numai atît: „ca focul”.) Așa că acum mă pot mîndri și eu că am gustat țuica.

După masa de sărbătoare bogată și gusto-

Excursie la Desești

să, pe la ora 17.00 a început programul folcloric al grupului celebru IZA, la Căminul Cultural din sat. Înainte de muzică și dans, Ioan Pop, primarul comunei a rostit un bun venit. (Să nu uit să amintesc că aici, în clădirea căminului, deseșenii păstrează o cameră memorială Nichita Stănescu. Aici găsim fotografii, manuscrise și niște cărți ale poetului.)

Grupul IZA e cunoscut nu numai în țară, ci și peste hotare. După programul lor bogat, am fost invitați la o cină comună în sala de spectacol. Masa a fost bine pregătită („încărcată”, cum zicem noi) cu fel de fel de cașuri, brînză dulce, roși, după care ne-au servit cu sarmale și la sfîrșit gogoase. Într-adevăr, ospitalitatea e una dintre trăsăturile distinctive ale romînilor.

Dar ziua încă nu s-a terminat. Dansurile încinse de grupul folcloric ne-au prins în joc și pe noi. Am cîntat „Maramureș, plai cu flori, mîi dorule, mîi...”, am dansat, ne-am bucurat împreună cu acești oameni simpli. Atmosfera era aîut de călduroasă, încît nu ne-a venit să ne despărțim. Din sală am ajuns în stradă, unde am mai continuat dansul. Grupul IZA ne-a condus pînă la autocar. Ne-am despărțit cu greu, ca de la prietenii vechi, de cînd lumea. Așa vom rămîne.

Sufletele și porțile oamenilor din Desești sînt deschise lumii. Satul acesta va rămîne pentru totdeauna în inima mea.

Vera Gurzău

Casa unde s-a născut regele Matei Corvinul Cluj